

Χάρος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ειδικό τεύχος – Αφιέρωμα

Χρήσεις γης: οι προκλήσεις για τον πολεοδομικό σχεδιασμό

Επιμέλεια
Γεωργία Γεμενετζή – Δημήτρης Μέλισσας

ΤΕΥΧΟΣ
ISSUE **38**

ΕΤΟΣ
YEAR **2023**

ISSN: 1109-5008
e-ISSN: 2944-9847

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής
Ανάπτυξης

Ειδικό τεύχος – Αφιέρωμα

Χρήσεις γης: οι προκλήσεις για τον πολεοδομικό σχεδιασμό

Επιμέλεια

Γεωργία Γεμενετζή – Δημήτρης Μέλισσας

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρος

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδίον Άρεως, 383 34 ΒΟΛΟΣ

<http://www.aeihoros.gr>

e-mail: aeihoros@uth.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Εύη Κολοβού

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Παρασκευάς-Παναγιώτης Μανέτος

Γεμενετζή Γεωργία, Μέλισσας Δημήτρης	6
Εισαγωγή	
Μέλισσας Δημήτρης	11
Η διεμβόλιση του πυρήνα της κατοικίας από τη βραχυχρόνια μίσθωση	
Γεμενετζή Γεωργία, Πισσούριος Ιωάννης, Λαϊνάς Ιωάννης	29
Ο χωρικός σχεδιασμός στο πλαίσιο της Οδηγίας Seveso III: μια συγκριτική αποτίμηση εμπειριών σε Ελλάδα και Κύπρο	
Λαϊνάς Ιωάννης, Γεμενετζή Γεωργία	64
Σχεδιασμός των περιοχών δικτύου Natura 2000 και χρήσεις γης: κρίσιμα ζητήματα με αφορμή τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες	
Διαμαντοπούλου Ελίνα, Γκόλια Χρυσούλα, Λιονάτου Μαρία, Παρθενοπούλου Νικολέτα, Πολυράβα Σουλτάνα, Φαρδή Ελένη	95
Η υλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τις χρήσεις γης κατά τον εκάστοτε πολεοδομικό σχεδιασμό	
Βεζυριαννίδου Σουλτάνα	119
Η ρύθμιση της υπαίθρου στην Ελλάδα: από το ΠΔ. της 23.10.1928 στον Ν.2508/97	
Καμινάρης Αναστάσιος	146
Τα Επιχειρηματικά Πάρκα Εξυγίανσης ως εργαλείο για την οργάνωση των Άτυπων Βιομηχανικών Συγκεντρώσεων: η περίπτωση των Οινοφύτων και του Καλοχωρίου	

Ο χωρικός σχεδιασμός στο πλαίσιο της Οδηγίας Seveso III: μια συγκριτική αποτίμηση εμπειριών σε Ελλάδα και Κύπρο

Γεμεντζή Γεωργία

Επικ. Καθηγήτρια, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πισσούριος Ιωάννης

Αν. Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Λαϊνάς Ιωάννης

Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, ΠΘ – Senior Advisor ΣΕΒ¹

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια συγκριτική μελέτη της εφαρμογής της Οδηγίας Seveso III σε Ελλάδα και Κύπρο. Συγκεκριμένα, η εργασία εστιάζει στο άρθρο 13 της Οδηγίας, το οποίο αφορά τον χωρικό σχεδιασμό, και διερευνά τόσο τις σχετικές πρακτικές σχεδιασμού και ελέγχου της ανάπτυξης που ακολουθούνται σε Ελλάδα και Κύπρο όσο και την παραγωγή απτών αποτελεσμάτων όσον αφορά την προστασία του πληθυσμού και των υποδομών σε περίπτωση βιομηχανικού ατυχήματος μεγάλης έκτασης. Η ανάλυση καλύπτει και τους τρεις άξονες ενδιαφέροντος του άρθρου 13 της Οδηγίας, δηλαδή: τον σχεδιασμό των χρήσεων γης κοντά σε μονάδες Seveso, τον έλεγχο της ανάπτυξης μονάδων Seveso ή άλλων χρήσεων που βρίσκονται πλησίον μονάδων Seveso και τη λήψη μέτρων σε σχέση με υφιστάμενες μονάδες. Η ανάλυση διαπιστώνει ότι στην Κύπρο υπήρξε επιτυχής ενσωμάτωση του άρθρου 13, με σεβασμό στις ήδη διαμορφωμένες πρακτικές και διαδικασίες, καθώς και πλήρης κάλυψη των τριών αξόνων ενδιαφέροντος, με αποτέλεσμα να έχει επιτευχθεί πολύπλευρη προστασία του πληθυσμού και των υποδομών από τυχόν Βιομηχανικό Ατύχημα Μεγάλης Έκτασης. Αντίθετα, στην περίπτωση της Ελλάδας, η ενσωμάτωση του άρθρου 13 είναι αποσπασματική και ελλιπής, γεγονός που οδηγεί σε μη ικανοποιητική προστασία του πληθυσμού και των υποδομών. Ειδικότερα, απουσιάζει ένα

¹ Οι απόψεις που διατυπώνονται σε αυτό το άρθρο εκφράζουν τους συγγραφείς και δεν απηχούν υποχρεωτικά τις θέσεις του ΣΕΒ.

πλαίσιο κανόνων σχεδιασμού σε εθνικό ή/και περιφερειακό επίπεδο, ενώ και στο επίπεδο του τοπικού σχεδιασμού φαίνεται να προτάσσονται ποικίλες και, ορισμένες φορές, συγκρουόμενες προσεγγίσεις σχεδιασμού. Επίσης, το εφαρμοστικό πλαίσιο που αφορά τον έλεγχο της ανάπτυξης των χρήσεων που βρίσκονται πλησίον μονάδων Seveso φαίνεται να είναι ασαφές, ενώ απουσιάζει πλήρως οποιοδήποτε πλαίσιο πολιτικής για τη λήψη μέτρων σε σχέση με υφιστάμενες μονάδες.

Λέξεις κλειδιά

Χωρικός σχεδιασμός, Seveso, Χρήσεις γης, Βιομηχανικά ατυχήματα, Πολεοδομικός σχεδιασμός, Ελλάδα, Κύπρος.

Spatial planning within the framework of Directive Seveso III: a comparative study between Greece and Cyprus

Abstract

The current paper is a comparative study of the implementation of the Seveso III Directive in Greece and Cyprus. Specifically, the study focuses on article 13 of the Directive, which concerns spatial planning, and investigates both the relevant planning and development control practices that are followed in Greece and Cyprus, as well as the production of tangible results concerning the protection of the population and the infrastructure in the case of a large-scale industrial accident. The analysis covers all three main areas of concern of article 13 of the Directive, namely: the planning of land uses near Seveso establishments, the control of the development of Seveso establishments or other uses located near Seveso establishments, and the actions that should be planned with regards to existing establishments. The analysis concludes that article 13 has been successfully integrated in the Cypriot legislation, since its provisions are associated to and applied through established practices and procedures, while the produced local legislation now covers all three main areas of interest of the Seveso Directive. Due to the above, both the population and the infrastructure enjoy comprehensive protection in case of a large-scale industrial accident. On the contrary, in Greece, the integration of article 13 is fragmented and incomplete, which leads to insufficient protection of the population and the infrastructure. In particular, Greece is lacking a national and regional policy framework for the allocation and development of Seveso establishments, while, at local level, the absence of a coherent policy framework leads each local plans to suggest different and sometimes conflicting policies. In addition, the framework for the control of the development of uses located in the vicinity of Seveso establishments is unclear, while, till today, there has not been developed a policy framework to tackle the challenges associated with existing establishments.

Keywords

Spatial planning, Seveso, Land uses, Industrial accidents, Urban planning, Greece, Cyprus.

1. Εισαγωγή

Κατόπιν μιας σειράς τεχνολογικών ατυχημάτων στον ευρωπαϊκό χώρο που προκάλεσαν τεράστιες επιπτώσεις στον πληθυσμό, την ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον και τις υποδομές, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) θέσπισε, ήδη από το 1982, την Οδηγία Seveso για τον έλεγχο των κινδύνων από Βιομηχανικό Ατύχημα Μεγάλης Έκτασης (BAME).² Επιπρόσθετα, σε παγκόσμιο επίπεδο, η μείωση του κινδύνου των καταστροφών αποτελεί διακριτό υπο-στόχο της «Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (UN, 2015: υπο-στόχος 11.β), ο οποίος επιδιώκει ουσιαστική αύξηση του αριθμού των πόλεων και των οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές που αποσκοπούν –μεταξύ άλλων– στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές και στην ολιστική διαχείριση του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα σύμφωνα με το «Πλαίσιο Sendai για τη Μείωση των Κινδύνου Καταστροφών 2015-2030» (UNISDR, 2015).

Όπως καθίσταται σαφές από το πιο πάνω πλαίσιο, η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων βιομηχανίας και αποθήκευσης, ειδικά στην περίπτωση επεξεργασίας ή/και αποθήκευσης επικινδύνων υλικών, αποτελεί μείζον ζήτημα χωρικού σχεδιασμού. Μάλιστα, σύμφωνα με την Οδηγία Seveso, η προστασία των οικιστικών και άλλων περιοχών που είναι πιθανό να επηρεαστούν από BAME προϋποθέτει την εκτίμηση του σχετικού κινδύνου και την ενσωμάτωση του στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού (Christou et al., 2006: 21). Συγκεκριμένα, ο όρος «κίνδυνος» χαρακτηρίζει τις συνέπειες εκείνες που το κοινό αντιλαμβάνεται ως ανεπιθύμητες ή κακές, αλλά, στο πλαίσιο του χωρικού σχεδιασμού, αυτές είναι αποδεκτές, επειδή τα οφέλη που απορρέουν από την εκάστοτε δραστηριότητα υπερσιχθούν των κινδύνων που απορρέουν από την πιθανότητα BAME. Από αυτήν την άποψη, ο χώρος αποτελεί ένα σύστημα αναφοράς, όπου το κοινό εκτίθεται συλλογικά σε κινδύνους και αντιδρά σε αυτήν την έκθεση μέσω της αξιολόγησης και του ελέγχου τους (Christou et al., 2006: 21).

Ιδιαίτερης επιχειρησιακής σημασίας για τον χωρικό σχεδιασμό είναι το άρθρο 13 της Οδηγίας Seveso III (Οδηγία 2012/18/ΕΕ), η οποία είναι σήμερα σε ισχύ. Σε αυτό το άρθρο προβλέπεται ένα σύνολο γενικών υποχρεώσεων, οι οποίες απαιτείται να εξειδικευτούν περαιτέρω σε εθνικό επίπεδο, σχετικά με τον έλεγχο της ανάπτυξης και τον σχεδιασμό των χρήσεων γης πλησίον μονάδων Seveso³ και, συγκεκριμένα, εντός των ζωνών επικινδυνότητάς τους.⁴ Οι υποχρεώσεις αυτές στοχεύουν στην εξασφάλιση υψηλού βαθμού πρόληψης και περιορισμού των συνεπειών από BAME και οργανώνονται στους ακόλουθους τρεις άξονες:

- α) Κατάλληλος σχεδιασμός των χρήσεων γης κοντά σε μονάδες, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην

2 Ως BAME θεωρείται μεγάλη διαρροή, πυρκαγιά ή έκρηξη που προκύπτει από τη λειτουργία εγκατάστασης που υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας Seveso.

3 Ως μονάδα Seveso ορίζεται ο υπό έλεγχο φορέας εκμετάλλευσης συνολικός χώρος όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες σε μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινών ή συναφών υποδομών ή δραστηριοτήτων, και υπάγεται στο πεδίο ενδιαφέροντος της σχετικής Οδηγίας.

4 Ως ζώνη επικινδυνότητας ορίζεται η ζώνη για την οποία υπάρχει πιθανότητα συγκεκριμένης επίδρασης εντός δεδομένης χρονικής περιόδου ή υπό συγκεκριμένες συνθήκες σε περίπτωση BAME.

προστασία των δικτύων μεταφοράς, των χώρων δημοσίας χρήσης και των οικιστικών ζωνών (παράγραφος 1γ).

β) Έλεγχος της χωροθέτησης νέων ή τη μετατροπή υφιστάμενων μονάδων (παράγραφοι 1α και 1β).

γ) Λήψη τεχνικών μέτρων σε σχέση με υφιστάμενες μονάδες, ώστε να μην αυξηθεί η επικινδυνότητα για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον (παράγραφος 2γ).

Όλες οι χώρες της ΕΕ έχουν προχωρήσει σε κατάλληλες ρυθμίσεις και πρωτοβουλίες για την ενσωμάτωση της Οδηγίας Seveso στις εθνικές νομοθεσίες τους, τόσο της πλέον πρόσφατης όσο και των παλαιότερων εκδοχών της, ως είχαν και συνεχίζουν να έχουν υποχρέωση. Οι διαφορετικοί τρόποι ενσωμάτωσης και εφαρμογής της Οδηγίας στα διάφορα κράτη-μέλη έχουν αποτυπωθεί σε παλαιότερες (Parazoglou et al., 1998· Christou & Porter, 1999· Sales et al., 2007· Basta et al., 2008· Gyenes et al., 2010· Christou et al., 2011), αλλά και πρόσφατες δημοσιεύσεις (Struckl, 2019· Markiewicz, 2020α· 2020β· Laurent et al., 2021· Salvi et al., 2022), γεγονός που αποδεικνύει ότι η σχετική μελέτη αποτελεί ένα ώριμο και, ταυτόχρονα, επίκαιρο και εξελισσόμενο πεδίο έρευνας. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η έρευνα για την προστασία από ΒΑΜΕ και η σχέση της με τον σχεδιασμό των χρήσεων γης αποτελεί πεδίο έρευνας που διευρύνεται πέραν του στενού κύκλου των κρατών-μελών της ΕΕ και της Οδηγίας Seveso. Συγκεκριμένα, υφίσταται σημαντικός αριθμός περιπτώσιολογικών μελετών για κράτη εκτός ΕΕ (Török et al., 2020· Pak & Kang, 2021), όπως και πλήθος εργασιών που αφορούν αποκλειστικά το σχετικό μεθοδολογικό πλαίσιο (Çetinyokus, 2018· Qaem et al., 2019· Tahmid et al., 2020· Török et al., 2020· Kakia et al., 2023).

Όσον αφορά τα δύο κράτη-μέλη στα οποία εστιάζεται η παρούσα εργασία, η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε στην ενσωμάτωση της Οδηγίας Seveso II το 2001 (ΚΔΠ 507/2001), λίγα έτη πριν την επίσημη εισχώρησή της στην ΕΕ την 1η Μαΐου του 2004, και έκτοτε έχει προβεί σε σειρά πρόσθετων νομοθετικών και άλλων ενεργειών για την προστασία του γενικού πληθυσμού και των υποδομών από ΒΑΜΕ. Η Ελλάδα έχει επίσης ενσωματώσει την Οδηγία στην εθνική νομοθεσία, συγκεκριμένα στην ΚΥΑ 172058/2016 (ΦΕΚ 354/Β/2016), και έχει αναγνωρίσει την κρισιμότητα των ειδικών συνθηκών σχεδιασμού όσον αφορά τις χρήσεις γης (βλ. άρθρο 12 της ΚΥΑ 172058/2016). Όμως, δεν έχει προχωρήσει στην επεξεργασία ενός εφαρμοστικού πλαισίου που θα επέτρεπε τον έλεγχο της ανάπτυξης και τον σχεδιασμό των χρήσεων γης με τρόπο συμβατό προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 13 της Οδηγίας Seveso III. Ως αποτέλεσμα, σήμερα υπάρχει ασάφεια ως προς τις επιτρεπόμενες και συμβατές χρήσεις πλησίον των μονάδων Seveso. Μάλιστα, το ζήτημα χρήζει άμεσης αντιμετώπισης, δεδομένου ότι έχει ήδη προκηρυχθεί ο τρίτος κύκλος αναθέσεων του Προγράμματος Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων «Κωνσταντίνος Δοξιάδης» και αναμένεται ο τέταρτος και τελευταίος. Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια του Προγράμματος θα εκπονηθούν 229 Τοπικά και 16 Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ/ΕΠΣ) που θα καλύψουν 768 Δημοτικές Ενότητες της χώρας, δηλαδή περίπου το 70% της επικράτειας της χώρας (Μπακογιάννης, 2022). Με άλλα λόγια, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Προγράμματος θα δομηθεί ο πολεοδομικός σχεδιασμός της χώρας για τις επόμενες δεκαετίες.

Στο πιο πάνω πλαίσιο, η παρούσα εργασία πραγματεύεται την εφαρμογή της Οδηγίας Seveso III στο πεδίο του χωρικού σχεδιασμού. Αρχικά διερευνά το ευρύτερο πλαίσιο των διαφορετικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων που εφαρμόζουν τα διάφορα κράτη-μέλη όσον αφορά τον χωρικό σχεδιασμό πλησίον μονάδων Seveso. Στη συνέχεια, η εργασία εστιάζει στην Ελλάδα και την Κύπρο και διερευνά τόσο τον βαθμό ενσωμάτωσης της Οδηγίας Seveso III στο θεσμικό πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού της καθεμίας χώρας όσο και την παραγωγή απτών αποτελεσμάτων σχετικά με τη βελτίωση της προστασίας από τυχόν BAME. Η ανάλυση οργανώνεται και καλύπτει και τους τρεις άξονες ενδιαφέροντος του άρθρου 13, όπως αυτοί αναφέρθηκαν πιο πάνω. Παράλληλα, για σκοπούς πληρέστερης κατανόησης και αποτίμησης, η ανάλυση συμπεριλαμβάνει εμβαθύνσεις σε ενδεικτικά παραδείγματα σχεδιασμού των χρήσεων γης και ελέγχου της ανάπτυξης στην καθεμία χώρα. Απώτερος στόχος της εργασίας είναι ο εντοπισμός και η ανάδειξη των αδυναμιών αλλά και των καλών πρακτικών, εκάστου συστήματος χωρικού σχεδιασμού, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις για πληρέστερη θεσμική και επιχειρησιακή θωράκιση έναντι τυχόν BAME.

2. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η αρχική Οδηγία Seveso (Οδηγία 82/501/ΕΟΚ), πλέον γνωστή ως Οδηγία Seveso I, είχε ως βασική καινοτομία την υποχρέωση εκπόνησης μελέτης ασφαλείας που περιγράφει λεπτομερώς τον έλεγχο και την πρόληψη των μεγάλων ατυχημάτων, την εκτίμηση των πιθανών συνεπειών από ατυχήματα μεγάλης κλίμακας και την ανάπτυξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης τόσο στην περιοχή εγκατάστασης μίας μονάδας όσο και στην περιβάλλουσα περιοχή της. Η πιο πάνω Οδηγία αναθεωρήθηκε το 1996 ως Οδηγία Seveso II (Οδηγία 96/82/ΕΚ) με σκοπό τον περιορισμό των επιπτώσεων των ατυχημάτων, εισάγοντας νέες απαιτήσεις όσον αφορά τη διαχείριση της ασφάλειας, την ενίσχυση των διατάξεων για τις επιθεωρήσεις και τον σχεδιασμό των χρήσεων γης (Laurent et al., 2021). Ακολούθως, το 2003, υπό το πρίσμα ορισμένων μεγάλων ατυχημάτων στον ευρωπαϊκό χώρο, αλλά και της εμπειρίας που είχε αποκτηθεί ενδιάμεσα, πραγματοποιήθηκε η μερική τροποποίησή της (Οδηγία 2003/105/ΕΚ). Το 2012 η Οδηγία αναθεωρήθηκε εκ νέου, οδηγώντας στην Οδηγία Seveso III (Οδηγία 2012/18/ΕΕ), προκειμένου να προσαρμοστεί σε διάφορες αλλαγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που αφορούσαν στην ταξινόμηση των χημικών ουσιών, στα δικαιώματα πρόσβασης των πολιτών σε πληροφορίες, στην απονομή δικαιοσύνης, στις διαδικασίες επιθεωρήσεων κ.λπ. (PROTEAS, 2015· EC, 2022). Επίσης, κατηγοριοποίησε τις μονάδες σε κατώτερης βαθμίδας και ανώτερης βαθμίδας θέτοντας πιο αυστηρές απαιτήσεις για τις τελευταίες. Τέλος, σύμφωνα με τους Pione et al. (2022), η Οδηγία Seveso III απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη σενάρια για NaTech (NATural disasters triggering TECHnological accidents), δηλαδή για φυσικές καταστροφές (όπως οι πλημμύρες, οι καταιγίδες, τα κύματα καύσωνα) που πυροδοτούν τεχνολογικά ατυχήματα και οι οποίες ενισχύονται από την κλιματική αλλαγή.

Όσον αφορά τον σχεδιασμό και τον έλεγχο των χρήσεων γης, οι σχετικές απαιτήσεις καθορίζονται στο άρθρο 13 της Οδηγίας Seveso III (όπως και στο άρθρο 12 της παλαιότερης Seveso II). Μάλιστα, προκειμένου η ΕΕ να συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός ενιαίου μεθοδολογικού πλαισίου για την απαιτούμενη προσαρμογή των διαδικασιών σχεδιασμού των χρήσεων γης, εξέδωσε, ήδη από το 1999, οδηγούς αναφορικά με τις σχεδιαστικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή των σχετικών υποχρεώσεων (Christou & Porter, 1999· Christou et al., 2006). Αυτοί οι οδηγοί δεν αποτελούν κείμενα με νομική δεσμευτικότητα, αλλά κείμενα κατευθυντήριων γραμμών, τα οποία φαίνεται ότι αξιοποιούνται σε σημαντικό βαθμό από τα κράτη-μέλη κατά τη διαμόρφωση ή/και προσαρμογή των σχετικών χωρικών πολιτικών.

Από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας (Basta et al., 2008· Christou et al., 2011· Gyenes et al., 2010· Struckl, 2019· UNECE, 2017· Laurent et al., 2021· Török et al., 2020) διαπιστώνεται ότι υπάρχουν τέσσερις προσεγγίσεις υπολογισμού της επικινδυνότητας μίας μονάδας Seveso που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σχεδιασμό των χρήσεων γης των παρακείμενων περιοχών τους:

α) Η γενική ντετερμινιστική προσέγγιση, η οποία βασίζεται στον καθορισμό συγκεκριμένων αποστάσεων για τον διαχωρισμό της μονάδας από την υπόλοιπη περιοχή. Η απόσταση υπολογίζεται με βάση την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε περίπτωση ατυχήματος. Πρόκειται για μέθοδο που συνεπάγεται ότι η μονάδα δεν θα πρέπει να παρουσιάζει κανένα κίνδυνο εκτός των ορίων της (Török et al., 2020).

β) Η ειδική ντετερμινιστική προσέγγιση ή προσέγγιση βασισμένη στις συνέπειες, η οποία εστιάζεται στην αξιολόγηση των πλέον πιθανών σεναρίων ατυχήματος, όπως αυτά προσδιορίζονται από ειδικούς ή ιστορικά δεδομένα. Σε αυτήν την προσέγγιση διερευνούνται διαφορετικά είδη επιπτώσεων (π.χ., από θερμική ακτινοβολία, από ωστικό κύμα, από τοξικές ουσίες) και αξιολογούνται με βάση συγκεκριμένες τιμές βλάβης (π.χ., υψηλή θνησιμότητα, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις, αναστρέψιμες επιπτώσεις). Τελικό προϊόν είναι ο προσδιορισμός ζωνών με βάση την άθροιση των περιοχών με ομοειδείς τιμές βλάβης. Σε αυτήν την προσέγγιση οι προκύπτουσες αποστάσεις ασφαλείας εξαρτώνται από τη συμπερίληψη του πλέον δυσμενούς σεναρίου ατυχήματος.

γ) Η πιθανολογική προσέγγιση ή προσέγγιση βασισμένη στον κίνδυνο. Αυτή η προσέγγιση χρησιμοποιεί εξελιγμένες ποσοτικές μεθόδους αξιολόγησης διαφορετικών σεναρίων ατυχημάτων ως προς το επίπεδο σοβαρότητας και την πιθανότητα εμφάνισης των συνεπειών τους. Τελικό προϊόν αυτής της προσέγγισης είναι ο καθορισμός τιμών ατομικής και ομαδικής διακινδύνευσης, οι οποίες αξιολογούνται ως αποδεκτές, ανεκτές ή μη αποδεκτές.

Η υβριδική ή ημι-ποσοτική προσέγγιση, η οποία ουσιαστικά αποτελεί ένα συνδυασμό των προηγούμενων δύο προσεγγίσεων.

Σε επίπεδο ΕΕ δεν υπάρχει σύμπτωση ως προς την υιοθετούμενη προσέγγιση (Salvi et al., 2022· Laurent et al., 2021). Για παράδειγμα, η Γερμανία και η Αυστρία ακολουθούν ένα συνδυασμό των πιο πάνω προσεγγίσεων που συστήνει αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των μονάδων Seveso

και των κατοικημένων περιοχών, ανάλογα με την εκτίμηση των επιπτώσεων των σεναρίων. Μικτή προσέγγιση ακολουθεί και η Ισπανία που συνδυάζει την αξιολόγηση των επιπτώσεων των διαφόρων σεναρίων με την εκτίμηση του κινδύνου που προκύπτει αν ληφθούν υπόψη τα πιο πιθανά σενάρια ατυχημάτων. Ωστόσο, αυτόνομες περιοχές της Ισπανίας διαφοροποιούνται ακολουθώντας μόνο την πιθανολογική προσέγγιση. Η Ιταλία, η Ελλάδα, το Λουξεμβούργο και η Σλοβενία υιοθετούν την ειδική ντετερμινιστική προσέγγιση. Στην Κύπρο προτείνεται η χρήση, είτε της πιθανολογικής, είτε της ειδικής ντετερμινιστικής προσέγγισης, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε μελέτης περίπτωσης (Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2019). Η Πολωνία δεν έχει θεσμικό πλαίσιο για τον καθορισμό ασφαλούς απόστασης από τις εγκαταστάσεις Seveso, παρά μόνο κατευθυντήριες οδηγίες, η τήρηση των οποίων δεν είναι υποχρεωτική (Markiewicz, 2020α).

Κοινός, όμως, άξονας όλων των υιοθετούμενων προσεγγίσεων στα κράτη-μέλη είναι ότι ο χωρικός σχεδιασμός αποτελεί ένα εργαλείο μείωσης –και όχι πλήρους εξάλειψης– των πιθανών συνεπειών ενός ατυχήματος. Επίσης, με βάση την Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην Υπόθεση C-53/10 (Judgment of the Court, 2011), επισημαίνεται ότι, οι κατάλληλες αποστάσεις μεταξύ των μονάδων όπου υπάρχουν επικίνδυνες ουσίες θα πρέπει να διασφαλίζονται όχι μόνον κατά τον σχεδιασμό των χρήσεων γης, αλλά σε κάθε στάδιο οποιασδήποτε διαδικασίας που περιλαμβάνει την αξιολόγηση ειδικών σχεδίων και την έκδοση απόφασης περί χορήγησης ή άρνησης χορήγησης πολεοδομικής/οικοδομικής αδειάς. Περαιτέρω, διατυπώθηκε η άποψη ότι ακόμη και όταν κατατίθεται αίτηση για άδεια σε περιοχή για την οποία δεν έχει καταρτιστεί πολιτική ή σχέδιο χρήσεων γης, η αδειοδοτική αρχή θα πρέπει να διασφαλίζει την ανάγκη διατήρησης των απαραίτητων αποστάσεων (Opinion of Advocate General Sharpston, 2011).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι αν και μεθοδολογίες για την ανάλυση και αξιολόγηση πιθανών σεναρίων NaTech έχουν μελετηθεί και προταθεί εδώ και αρκετά χρόνια (Kraussman et al., 2011· Salzano et al., 2013), η σημασία της ενσωμάτωσής τους στον χωρικό σχεδιασμό και στον σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης δεν φαίνεται να έχει αναγνωριστεί ακόμη (Pilone et al., 2022).

3. Η περίπτωση της Ελλάδας

3.1 Το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού και η ενσωμάτωση του άρθρου 13 της Οδηγίας Seveso III

Το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού περιλαμβάνει τρία επίπεδα: το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό. Κάθε επίπεδο σχεδιασμού περιλαμβάνει ποικίλους τύπους σχεδίων με διαφορετικό βαθμό δεσμευτικότητας, ο οποίος συνήθως αυξάνει όσο εξειδικεύεται το χωρικό επίπεδο αναφοράς. Αν και το σύστημα χωρικού σχεδιασμού, μετά από τις πρόσφατες αλλαγές εκσυγχρονισμού του (Ν.4447/2016, Ν.4759/2020), χαρακτηρίζεται από μια προσπάθεια συστηματικής κατάταξης και ιεράρχησης των χωρικών σχεδίων με βάση τη γεωγραφική κλίμακα εφαρμογής τους και το περιεχόμενό τους (Γιαννακούρου, 2019), οι συνεχείς μεταβολές του θεσμικού πλαισίου, ο διεμβολισμός των χωρικών ρυθμίσεων από οριζόντιες διατάξεις άλλων

νόμων και, κυρίως, οι καθυστερήσεις στις εγκρίσεις νέων σχεδίων και ο ανεπαρκής βαθμός εφαρμογής τους δημιουργούν ασαφείς και συχνά αντικρουόμενες ρυθμίσεις όσον αφορά ειδικά τις χρήσεις γης.

Στην Ελλάδα, ο καθορισμός των χρήσεων γης στα πολεοδομικά σχέδια ουσιαστικά εκχωρεί δικαιώματα για την ανάπτυξη της γης με έναν προοδευτικό τρόπο. Η ζωνοποίηση μιας περιοχής, η οποία αποτελεί μια 'προληπτική' δέσμευση για τη χρήση γης και τη χωρική ανάπτυξη, συνεπάγεται ότι μια δημόσια χωρική στρατηγική μεταφέρεται σε ένα δεσμευτικό (πολεοδομικό) σχέδιο, από το οποίο εκχωρούνται με νομικό τρόπο τα δικαιώματα ανάπτυξης της γης. Στη συνέχεια, βάσει αυτής της εκχώρησης, η έκδοση της Οικοδομικής Άδειας υπόκειται στον έλεγχο των προτεινόμενων αναπτυξιακών έργων ως προς τη συμμόρφωσή τους στο πολεοδομικό σχέδιο. Έτσι, το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού εντάσσεται στο *συμμορφωτικό* (conformative) μοντέλο που εφαρμόζεται τόσο στις χώρες της Νότιας Ευρώπης όσο και διεθνώς. Το μοντέλο αυτό παρέχει ασφάλεια και βεβαιότητα στους ιδιοκτήτες γης, στους επενδυτές και στις δημόσιες αρχές ότι η εκάστοτε ανάπτυξη μίας ιδιοκτησίας 'συμμορφώνεται' με τις δημόσιες στρατηγικές (Rivolin, 2017: 1001-1002).

Στο πλαίσιο αυτό, η αποσαφήνιση του σχεδιασμού των χρήσεων γης σε συνάρτηση με τη χωροθέτηση των μονάδων Seveso και, εν γένει, η ενσωμάτωση του άρθρου 12 της ΚΥΑ 172058/2016 (ΦΕΚ 354/Β/2016) στο ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού αποτελεί κρίσιμο και επείγον ζήτημα. Η εκπόνηση των νέων Τοπικών και Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων απαιτεί, με βάση τις επικαιροποιημένες προδιαγραφές (ΦΕΚ 3545/Β/2021 και ΦΕΚ 510/Β/2022), την καταγραφή των μονάδων Seveso και των ζωνών ασφαλείας τους. Ωστόσο, έμφαση δίνεται αποκλειστικά στον εντοπισμό των μονάδων ως σημαντικές παραγωγικές δραστηριότητες και στη συσχέτιση τους με κινδύνους και ζητήματα πολιτικής προστασίας, ενώ δεν υπάρχει καμία ουσιαστική αναφορά για τη διαμόρφωση των προτεινόμενων χωρικών ρυθμίσεων στις περιβάλλουσες ζώνες των μονάδων.

Το 2020, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ, 2020) ανακοίνωσε τη λήψη των ακόλουθων άμεσων πρωτοβουλιών για τις εγκαταστάσεις Seveso: την εντατικοποίηση των ελέγχων για την πρόληψη μεγάλων ατυχημάτων, την ψηφιακή καταγραφή των μονάδων Seveso και τον προσδιορισμό κανόνων χωροθέτησης δραστηριοτήτων στις περιβάλλουσες ζώνες τους. Παρά την ολοκλήρωση της μελέτης για τον προσδιορισμό κανόνων σχεδιασμού χρήσεων γης και ελέγχου της ανάπτυξης στις περιβάλλουσες ζώνες, μέχρι σήμερα δεν έχει διαμορφωθεί το θεσμικό ή άλλο πλαίσιο που θα προσδιορίζει τα επιχειρησιακά κριτήρια για την εφαρμογή στην πράξη του άρθρου 12 της ΚΥΑ 172058/2016.

Η πιο πάνω αδυναμία στο θεσμικό επίπεδο δεν φαίνεται να συνάδει με την εγχώρια επιστημονική έρευνα, η οποία είναι ποιοτική, πολυδιάστατη και συνεχής. Για παράδειγμα, ήδη από την εποχή της υιοθέτησης των Οδηγιών Seveso I και II, είχαν προταθεί διάφορες μεθοδολογίες για τον τρόπο ποσοτικής εκτίμησης του κινδύνου από BAME και τη σύνδεση αυτών των

υπολογισμών με τον σχεδιασμό των χρήσεων γης (Kourneta et al., 1994· Papazoglou et al, 1998· Papazoglou et al, 1999· Kourniotis et al., 2000· Kiranoudis et al. 2002· Sebos et al., 2010· Σέμπος 2011). Μάλιστα, ορισμένες από αυτές έτυχαν εφαρμογής στο πλαίσιο ερευνητικών προγραμμάτων (Σταθακόπουλος κ.ά., 2009· Ζώμας, 2009· 2015). Επιπλέον, αρκετές διατριβές έχουν εκπονηθεί και συνεχίζουν να εκπονούνται στα ελληνικά τριτοβάθμια ιδρύματα που καλύπτουν ποικίλες πτυχές του αντικειμένου, η συστηματική καταγραφή των οποίων ξεφεύγει της σκοπιμότητας του παρόντος άρθρου. Μια πτυχή που αποτυπώνει την ετοιμότητα του εγχώριου επιστημονικού δυναμικού να ανταποκριθεί στο αίτημα για μια σύγχρονη και πρακτική μεθοδολογία σχεδιασμού των χρήσεων γης και ελέγχου της ανάπτυξης πληθίων μονάδων Seveso είναι η εξαγωγή σχετικής τεχνολογίας προς την Κυπριακή Δημοκρατία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με λειτουργό του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, η μεθοδολογία που έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2014 εξελίχθηκε σε μεγάλο βαθμό από τον Γεώργιο Παπαδάκη, Καθηγητή του Τμήματος Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης, στο πλαίσιο δραστηριοποίησής του ως εξωτερικού συμβούλου του πιο πάνω Τμήματος.

3.2 Πρακτικές χωρικού σχεδιασμού και ελέγχου της ανάπτυξης για την πρόληψη BAME

2.2.1 Η μέχρι σήμερα πρακτική

Μέχρι σήμερα, η ανάπτυξη νέων ή η μετατροπή υφιστάμενων μονάδων Seveso ακολουθεί την εξής διαδικασία: α) μελέτη της συμβατότητας με το υφιστάμενο καθεστώς των χρήσεων γης ή μη απαγόρευση της βιομηχανικής χρήσης, β) έγκριση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων μέσω της έκδοσης Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων και γ) καταχώριση της Τεχνικής Μελέτης Ασφαλείας, η οποία αποτελεί τη βάση για την έγκριση του Ειδικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Τεχνολογικών Ατυχημάτων (Ειδικό ΣΑΤΑΜΕ) και ουσιαστικά καθορίζει τις ζώνες επικινδυνότητας στον εκτός της μονάδας περιβάλλοντα χώρο και δύναται να προτείνει τεχνικά έργα για τη μείωση των επιπτώσεων από BAME.

Η ουσιώδης προϋπόθεση της συμβατότητας ή μη με το καθεστώς των χρήσεων γης για την αρχική ανάπτυξη ή τη μετατροπή μίας μονάδας Seveso καθορίζεται από τον τοπικό ρυθμιστικό σχεδιασμό, είτε από τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ)/ Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ) στον εξωαστικό χώρο, είτε από την Πολεοδομική Μελέτη σε οργανωμένους υποδοχείς. Μακροπρόθεσμα, ο καθορισμός των περιοχών για την εγκατάσταση μονάδων Seveso υποδεικνύεται από τον χωροταξικό σχεδιασμό και ειδικά από τις κατευθύνσεις που δίνονται σε περιφερειακό επίπεδο από τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια (ΠΧΠ), με τις οποίες θα πρέπει να εναρμονιστεί ο τοπικός ρυθμιστικός σχεδιασμός.

Οι Καμινάρης & Μόσχος (2020) καταδεικνύουν ότι δεν υπάρχει κοινή πολιτική για την αντιμετώπιση της ίδρυσης των μονάδων Seveso σε επίπεδο Περιφέρειας. Τα περισσότερα από τα αναθεωρημένα ΠΧΠ που έχουν εγκριθεί (Κρήτης, Βορείου Αιγαίου, Θεσσαλίας, Ηπείρου, Στερεάς Ελλάδας) που θεσμοθετήθηκαν μεταγενέστερα της ΚΥΑ 172058/2016 (ΦΕΚ 354/Β/2016) δεν

κάνουν ρητή αναφορά στις μονάδες Seveso. Ορισμένα αναδεικνύουν το ζήτημα αναφέροντας ως γενική κατεύθυνση την αποδοχή της διατήρησης των υφιστάμενων μονάδων σε επιλεγμένες θέσεις (ΠΧΠ Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας) ή προτάσσοντας την ανάγκη ελέγχου της συμβατότητας των υφιστάμενων μονάδων με τις γειτονικές χρήσεις γης, χωρίς όμως να προσδιορίζουν κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο ελέγχου της συμβατότητας ή εναλλακτικές προτάσεις στην περίπτωση που διαπιστωθεί ασυμβατότητα (ΠΧΠ Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης). Η μετεγκατάσταση των υφιστάμενων επικίνδυνων μονάδων, μέσω της δημιουργίας ειδικών ζωνών ή οργανωμένων υποδοχέων, προωθείται από ορισμένα ΠΧΠ (Κρήτης, Ιονίων Νήσων, Κεντρικής Μακεδονίας), αλλά η διερεύνηση αυτής της προοπτικής μετακυλιέται στον υποκείμενο ρυθμιστικό σχεδιασμό. Το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας αναγνωρίζει ότι η μετεγκατάσταση δεν αποτελεί εφικτή λύση και προτάσσει τη λήψη πρόσθετων τεχνικών μέτρων ασφαλείας για την παραμονή των νόμιμων μονάδων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΠΧΠ για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΦΕΚ 485/Δ/2020) είναι το μοναδικό που θέτει συγκεκριμένη απόσταση (ενδεικτικά 1 χλμ. από το όριο σχεδίου πόλης και οικισμών) για την επαναλειτουργία ή τον εκσυγχρονισμό μονάδων που είχαν αδειοδοτηθεί πριν τον καθορισμό των χρήσεων γης. Ωστόσο, πρόκειται για μη τεκμηριωμένη πρόταση, η οποία περισσότερο επιχειρεί να δημιουργήσει το θεσμικό υπόβαθρο για τη λειτουργία συγκεκριμένων μονάδων, ενισχύοντας τον *συμβιβαστικό σχεδιασμό* (compromise planning) (Wassenhoven, 2022). Παράλληλα, προτείνει την εκπόνηση ειδικής μελέτης ρύθμισης όλης της έκτασης που καταλαμβάνουν μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην περιοχή της δυτικής Θεσσαλονίκης.

Από τα παραπάνω προκύπτει η έλλειψη σαφών κατευθύνσεων αναφορικά με την χωροθέτηση των μονάδων Seveso σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ως αποτέλεσμα, η παραμονή των μονάδων καθορίζεται οριζόντια από τον Ν.3325/05 για την «Ίδρυση και λειτουργία βιομηχανικών-βιοτεχνικών εγκαταστάσεων στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 68/Α/2005) και τις πρόσφατες τροποποιήσεις του. Στο άρθρο 7, περί της αλλαγής χρήσης γης, η φιλοσοφία του Νόμου είναι να προστατεύσει τις μονάδες που ιδρύθηκαν νομίμως σε περιοχές με καθορισμένες χρήσεις γης, των οποίων το καθεστώς μεταβλήθηκε, για ένα ικανό, αλλά πεπερασμένο διάστημα είκοσι ετών, επιτρέποντας τη συνέχιση και την επέκταση της δραστηριότητάς τους, ειδικά σε περιοχές στις οποίες ο ρυθμιστικός σχεδιασμός έθετε το ζήτημα της μετεγκατάστασης της βιομηχανίας και της οργάνωσής της σε υποδοχείς. Για τις μονάδες που ιδρύθηκαν με το καθεστώς της ελεύθερης χρήσης γης, η νομοθεσία είναι λιγότερο ελαστική καθώς αφήνει μικρότερο χρονικό περιθώριο (12 έτη) για τη συνέχιση και την επέκταση της δραστηριότητάς τους. Τίθεται, έτσι, το ζήτημα της απομάκρυνσης των μονάδων, χωρίς αυτό να συσχετίζεται με άλλες σημαντικές διαστάσεις, π.χ., οικονομικές. Ωστόσο, η κατεύθυνση αυτή δεν εναρμονίζεται με την κατεύθυνση της ΚΥΑ 172058/2016, ως ορίζεται στην παρ.2.γ που «προτάσσει τη συνέχιση της λειτουργίας και τον εκσυγχρονισμό των νόμιμα υφιστάμενων εγκαταστάσεων, με τη λήψη πρόσθετων τεχνικών μέτρων, εφ' όσον αυτό είναι τεχνικά εφικτό, ώστε να μην αυξάνεται

η επικινδυνότητα για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον».

Ειδικά για τη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης, είχε προηγηθεί του ΠΧΠ η επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης (ΡΣΘ). Το σχέδιο νόμου του ΡΣΘ του 2014, το οποίο δεν θεσμοθετήθηκε ποτέ, προέβλεπε δύο αυστηρές ρυθμίσεις: α) την απαγόρευση εγκατάστασης οποιασδήποτε νέας μονάδας εμπεριέχεται στις ρυθμίσεις της ΚΥΑ 12044/613/2007 στη χωρική ενότητα του Μητροπολιτικού Κέντρου και β) τη μετεγκατάσταση εκτός αστικών περιοχών του συνόλου των υφιστάμενων μονάδων που εμπίπτουν στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας (ΚΥΑ 12044/613/2007, ΦΕΚ 356/Β/2007), όπως αυτή εκάστοτε ισχύει. Οι διατάξεις αυτές βρήκαν ισχυρή αντίσταση από πέντε Δήμους της δυτικής Θεσσαλονίκης και τον επιχειρηματικό και βιομηχανικό κόσμο που έθεσαν το θέμα της ερήμωσης και αποβιομηχανοποίησης της δυτικής Θεσσαλονίκης τόσο κατά τη διαδικασία έγκρισης του ΡΣΘ όσο και κατά τη θέσπιση του ΠΧΠ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Επιπρόσθετα, για τις περιοχές με παρουσία μονάδων Seveso, το ΡΣΘ έθετε το ζήτημα της κατηγοριοποίησης των χρήσεων γης με βάση τα επίπεδα της ευπάθειας του πληθυσμού.

3.2.2 Η περίπτωση της δυτικής Θεσσαλονίκης

Η περιοχή της δυτικής Θεσσαλονίκης αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα των σύνθετων προβλημάτων που αναπτύσσονται στο επίπεδο του χωρικού σχεδιασμού από την ισχυρή συγκέντρωση μονάδων Seveso, αρκετές από τις οποίες είναι πετρελαιοειδείς ανώτερης βαθμίδας (π.χ., ΕΛΠΕ, Cetracore-Jetoil). Οι περισσότερες συγκεντρώνονται στο δυτικό τμήμα του Δήμου Αμπελοκήπων-Μενεμένης και στο ανατολικό τμήμα του Δήμου Δέλτα, με τα όρια των ζωνών επικινδυνότητάς τους να καλύπτουν μικρότερα ή μεγαλύτερα τμήματα αστικού ιστού του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ) και άλλων περιαστικών οικισμών, όπως τα Διαβατά, το Καλοχώρι και η Σίνδος (Σχήμα 1). Αποτέλεσμα της διαμορφωθείσας κατάστασης είναι πολλές ευπαθείς χρήσεις, όπως βρεφικοί και παιδικοί σταθμοί, νηπιαγωγεία, σχολεία, χώροι άθλησης και εγκαταστάσεις περίθαλψης, οι οποίες βρίσκονται εντός των κατοικημένων περιοχών, αλλά και τμήματα των μεγάλων οδικών αξόνων, όπως η Εγνατία Οδός, η Εξωτερική Περιφερειακή της Θεσσαλονίκης και η Εθνική οδός Γιαννιτσών-Θεσσαλονίκης, να εμπίπτουν εντός των ζωνών επικινδυνότητας των πιο πάνω μονάδων και, μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις εντός της ενδιάμεσης (2ης) ζώνης επικινδυνότητας, γεγονός που πιστοποιεί ότι οι χρήσεις αυτές και ο πληθυσμός τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτα σε περίπτωση ΒΑΜΕ. Επιπροσθέτως, αυτή η συγκέντρωση των μονάδων δυσχεραίνει τη χωροθέτηση νέων μονάδων Seveso λόγω του φαινομένου domino, που συνεπάγεται αύξηση του κινδύνου και των επιπτώσεων ΒΑΜΕ εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης και της εγγύτητας μονάδων που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες (άρθρο 9 της Οδηγίας Seveso III).

Σχήμα 1. Ζώνες επικινδυνότητας των μονάδων Seveso στη δυτική Θεσσαλονίκη. Πηγή: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας, Απόσπασμα Σχεδίου Γενικού ΣΑΤΑΜΕ με βάση την Οδηγία Seveso II.

Τα τοπικά ρυθμιστικά σχέδια (ΓΠΣ/ΤΠΣ), ελλείψει κατευθύνσεων και οδηγιών, αντιμετωπίζουν το θέμα αποσπασματικά, καθώς ο υπερκείμενος σχεδιασμός (ΠΧΠ και ΡΣ) ουσιαστικά μεταθέτει το θέμα της εγκατάστασης μονάδων Seveso στον υποκείμενο σχεδιασμό χωρίς σαφές πλαίσιο (βλ. προηγούμενη ενότητα). Επίσης, η απουσία σαφούς πολιτικής σχετικά με την ανάπτυξη νέων ή την επέκταση υφιστάμενων μονάδων Seveso έχει ως αποτέλεσμα την πρόβλεψη διαφορετικών, συχνά και αντιφατικών, χωρικών ρυθμίσεων από τα ΓΠΣ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της απουσίας ενιαίας πολιτικής αποτελούν τα ΓΠΣ των όμορων Δημοτικών Ενοτήτων (ΔΕ) Εχεδώρου του Δήμου Δέλτα και Καλλιθέας του Δήμου Ωραιοκάστρου (Πίνακας 1). Ειδικότερα, το ΓΠΣ της ΔΕ Εχεδώρου (ΦΕΚ 304/ΑΑΠ/2011), όπως και το ΓΠΣ της ΔΕ Μενεμένης (ΦΕΚ 73/ΑΑΠ/2016) του Δήμου Αμπελοκήπων-Μενεμένης, απαγορεύει την εγκατάσταση οποιασδήποτε νέας μονάδας Seveso στα διοικητικά όρια της ΔΕ. Επιτρέπει μόνο τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων, υπό την προϋπόθεση της βελτίωσης των παραμέτρων επικινδυνότητας της όλης εγκατάστασης, και επιβάλλει την υποχρεωτική μείωση των παραμέτρων επικινδυνότητας για όλες τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις εντός δεκαετίας. Επίσης, επισημαίνει ότι δε θα χορηγείται καμία άδεια επέκτασης ή έγκριση περιβαλλοντικών όρων αν δεν γίνεται παράλληλα βελτίωση στο θέμα των συνθηκών προστασίας. Τέλος, προτάσσει την

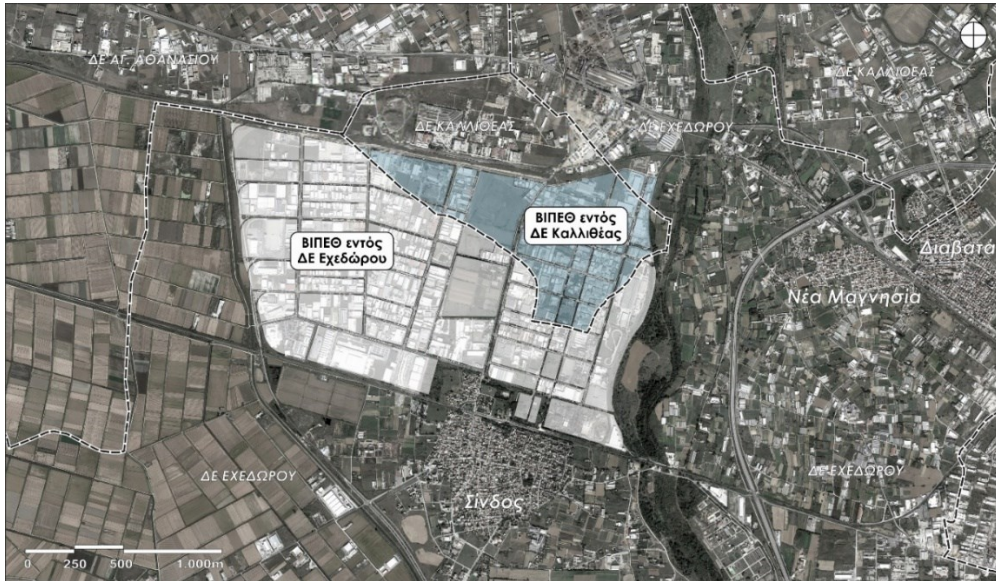
προώθηση «εντός το πολύ μιας πενταετίας της σύνταξης “ειδικής μελέτης” για το σύνολο των εν λόγω εγκαταστάσεων, που θα αποτρέπει τους κινδύνους από την ύπαρξη και λειτουργία τους και θα προωθεί μία βιώσιμη λύση από άποψη χωροταξική, περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική». Αντίθετα, το ΓΠΣ της ΔΕ Καλλιθέας (ΦΕΚ 165/ΑΑΠ/2011) του Δήμου Ωραιοκάστρου δεν θέτει περιορισμούς στην ανάπτυξη νέων μονάδων Seveso. Επιπλέον, για τις νομίμως υφιστάμενες μονάδες ισχύουν οι οριζόντιες διατάξεις του Ν. 3325/2005 και αυτές διατηρούν το δικαίωμα επέκτασης της δραστηριότητάς τους εντός των ορίων του γηπέδου τους ακόμα και όταν αυτή είναι ασύμβατη με την τρέχουσα χρήση γης.

Πίνακας 1. Συγκριτική παρουσίαση των διαφορετικών ρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στα ΓΠΣ των όμορων Δημοτικών Ενοτήτων Εχεδώρου και Καλλιθέας σχετικά με τη χωροθέτηση μονάδων Seveso (πηγή: ΦΕΚ 304/ΑΑΠ/2011 και ΦΕΚ 165/ΑΑΠ/2011).

	Προτεινόμενη ρύθμιση	
	ΔΕ Εχεδώρου, Δήμος Δέλτα	ΔΕ Καλλιθέας, Δήμος Ωραιοκάστρου
Όσον αφορά την ανάπτυξη νέων μονάδων Seveso:	Απαγορεύεται	Επιτρέπεται
Όσον αφορά την επέκταση των εγκαταστάσεων νομίμως υφιστάμενων μονάδων:	Επιτρέπεται, μόνο αν υπάρχει βελτίωση των συνθηκών προστασίας	Επιτρέπεται εντός των ορίων του γηπέδου τους ακόμα και όταν η δραστηριότητα είναι ασύμβατη με τη χρήση γης
Όσον αφορά τη μελέτη των μονάδων ως σύνολο:	Προώθηση «ειδικής μελέτης» εντός το πολύ μιας πενταετίας	Καμία πρόνοια

Η αντίφαση αυτή γίνεται εντονότερη στη Βιομηχανική Περιοχή Θεσσαλονίκης (ΒΙΠΕΘ), η οποία εμπίπτει εντός και των δύο παραπάνω όμορων ΔΕ (Καμινάρης και Μόσχος, 2020). Η ΒΙΠΕΘ αποτελεί μία από τις αναπτυγμένες, αλλά και κορεσμένες, Βιομηχανικές Περιοχές της χώρας που λειτουργεί από το 1968 και βρίσκεται κοντά στο ΠΣΘ. Από το ισχύον καθεστώς προκύπτει ότι η ανάπτυξη νέων μονάδων Seveso απαγορεύεται στο μεγαλύτερο τμήμα της ΒΙΠΕΘ, το οποίο υπάγεται διοικητικά στη ΔΕ Εχεδώρου (Σχήμα 2).

Σχήμα 2. Η ΒΙΠΕΘ Θεσσαλονίκης, η οποία εμπίπτει εντός των ορίων διαφορετικών Δήμων με διακριτές ρυθμίσεις για τις μονάδες Seveso (πηγή: Google Earth και ίδια επεξεργασία).

Η ύπαρξη διαφορετικών χωρικών ρυθμίσεων διαμορφώνει δύο διακριτά καθεστώτα αδειοδότησης για τις βιομηχανίες εντός του ίδιου οργανωμένου υποδοχέα, αναδεικνύοντας, αφενός την αποσπασματική θεώρηση του κρίσιμου αυτού ζητήματος και, αφετέρου, τις στρεβλώσεις του συστήματος χωρικού σχεδιασμού και την έλλειψη βασικών αρχών, όπως της αρχής της διαδημοτικής συνεργασίας (Μέλισσας, 2019). Ελλείπει ενός πλαισίου κανόνων χωροθέτησης, οι επιλογές του εκάστοτε μελετητή, σε συνδυασμό με την πολιτική βούληση των τοπικών αρχών, αποτελούν τον κύριο παράγοντα που καθορίζει το πλαίσιο του σχεδιασμού και οδηγούν σε άκαμπτες ρυθμίσεις που αγνοούν ή παρακάμπτουν την ενωσιακή νομοθεσία. Ταυτόχρονα, η συνολική προσέγγιση ακολουθεί την πάγια πρακτική μεταφοράς του προβλήματος σε μία «ειδική μελέτη» και αγνοεί τη σημασία των άλλων ειδικοτήτων μελετητών που χρειάζονται στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου χωρικού σχεδιασμού.

Η αποσπασματική ενσωμάτωση της Οδηγίας Seveso στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού και η έλλειψη σαφών επιχειρησιακών κατευθύνσεων έχει ως αποτέλεσμα τη δυσκολία χωροθέτησης διαφόρων κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, ακόμα και όταν αφορά χωροθέτηση κατοικίας σε εντός σχεδίου οικιστική περιοχή, όταν ο τόπος εγκατάστασής τους βρίσκεται εντός της ζώνης επικινδυνότητας μιας μονάδας. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η ακύρωση δύο Οικοδομικών Αδειών με χρήση κατοικίας στον πρώην Δήμο Ελευθερίου-Κορδελιού (ΣτΕ 1678/2015, ΣτΕ 3020/2015). Οικοδομικές άδειες που εκδόθηκαν από την αρμόδια

πολεοδομική αρχή, έχοντας ως δεδομένο τη συμβατή χρήση γης με βάση την Πολεοδομική Μελέτη και το γεγονός ότι δεν υπήρχαν άλλες πολεοδομικές εκκρεμότητες, ακυρώθηκαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας. Το σκεπτικό της απόφασης βασίζεται στο ότι δεν συνεκτιμήθηκαν οι προβλέψεις της μελέτης ασφαλείας, η οποία έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για την εφαρμογή της αρχής της προλήψεως της βλάβης από μεγάλο τεχνολογικό ατύχημα στον εκτός της μονάδας περιβάλλοντα χώρο. Ειδικότερα, εφόσον η μελέτη ασφαλείας προσδιορίζει αποστάσεις ή περιέχει χάρτες με αποστάσεις της μονάδας από τις άμεσα γειτνιάζουσες περιοχές της, εντός των οποίων περιγράφονται συνέπειες για τον πληθυσμό σε περίπτωση ΒΑΜΕ, πρέπει να θεωρηθεί ότι αυτή η μελέτη θα πρέπει να λαμβάνεται υποχρεωτικά υπόψη πριν από οποιαδήποτε ανάπτυξη ή παρέμβαση στις υπό κίνδυνο περιοχές. Έτσι, αναδεικνύεται η σημασία της συνέργειας ανάμεσα στη ρύθμιση της ανάπτυξης και στον έλεγχο της ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη και άλλες πολιτικές, όπως την κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική και την αρχή της προληπτικής δράσης για την προστασία της ποιότητας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας.

4. Η περίπτωση της Κύπρου

Το κυπριακό σύστημα χωρικού σχεδιασμού και η ενσωμάτωση του άρθρου 13 της Οδηγίας SEVESO III

Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού της Κυπριακής Δημοκρατίας⁵ περιγράφεται στον *Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο του 1972* (Ν.90/1972), ο οποίος εγκρίθηκε το 1972, αλλά, επί της ουσίας, ξεκίνησε να εφαρμόζεται μόλις το 1990 (Κυπριακή Δημοκρατία, 2011). Ο νόμος, όπως και η χρησιμοποιούμενη πολεοδομική ορολογία, έχουν καταβολές στην αντίστοιχη Βρετανική νομοθεσία και, συγκεκριμένα, στον *Town and Country Planning Act* της δεκαετίας του 1960 (Ioannides, 2018: 59-61).

Όσον αφορά τα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού, προβλέπονται τέσσερις τύποι Σχεδίων Ανάπτυξης: το *Σχέδιο για τη Νήσο*, το *Τοπικό Σχέδιο*, το *Σχέδιο Περιοχής* και η *Δήλωση Πολιτικής*. Το Σχέδιο για τη Νήσο αφορά τη χωροταξική κλίμακα, αλλά παραμένει ανενεργό από το 1974, εξαιτίας και της έκρυθμης κατάστασης που προέκυψε από την τουρκική εισβολή και κατοχή. Οι υπόλοιποι τρεις τύποι Σχεδίων Ανάπτυξης είναι ενεργοί και αφορούν μικρότερες χωρικές κλίμακες σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, τα Τοπικά Σχέδια αφορούν ευρείες γεωγραφικές (αστικές ή μη) περιοχές που λειτουργούν ως ενιαία σύνολα, ενώ τα Σχέδια Περιοχής εξειδικεύουν τον σχεδιασμό των Τοπικών Σχεδίων. Η Δήλωση Πολιτικής αποτελεί έγγραφο χωρικού προγραμματισμού των περιοχών για τις οποίες δεν έχει καταρτιστεί Τοπικό Σχέδιο και αφορά κυρίως τις περιοχές της υπαίθρου (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως, 2009). Από μεθοδολογικής απόψεως, το σύνολο των πιο πάνω Σχεδίων Ανάπτυξης βασίζεται κυρίως στον σχεδιασμό Πολεοδομικών Ζωνών, επί των

5 Για μια περιεκτική ανασκόπηση του συστήματος χωρικού σχεδιασμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, βλ. Pissourios and Serghides, 2023.

οποίων διατυπώνονται διάφορες πολιτικές και κανονιστικές πρόνοιες.

Η εφαρμογή/υλοποίηση των Σχεδίων Ανάπτυξης ολοκληρώνεται σταδιακά διαμέσου του ελέγχου της ανάπτυξης,⁶ αλλά και παρεμβατικών δράσεων από την πολιτεία. Συγκεκριμένα, ο «Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος» απαγορεύει την έναρξη οποιαδήποτε ανάπτυξης, εκτός αν έχει χορηγηθεί σχετική Πολεοδομική Άδεια από την αρμόδια Πολεοδομική Αρχή. Κατά τη μελέτη μιας πολεοδομικής αίτησης, η Πολεοδομική Αρχή λαμβάνει υπόψη τις πρόνοιες του εν ισχύ Σχεδίου Ανάπτυξης, καθώς και οποιονδήποτε άλλο ουσιώδη παράγοντα, όπως αυτοί προσδιορίζονται από ιδίαν μελέτη της Πολεοδομικής Αρχής ή από διαβουλεύσεις της με διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα, Υπηρεσίες, την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς ή άτομα. Σε περίπτωση έκδοσης θετικής πολεοδομικής απόφασης, αυτή συνοδεύεται συνήθως από σχετικούς όρους, οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της χορηγηθείσας Πολεοδομικής Άδειας.

Όσον αφορά τα πρώτα βήματα ενσωμάτωσης της Οδηγίας Seveso στην κυπριακή νομοθεσία αυτά ανιχνεύονται το 2001 με την έκδοση των «Περί Αντιμετώπισης των Κινδύνων Ατυχημάτων Μεγάλης Κλίμακας Σχετιζομένων με Επικίνδυνες Ουσίες Κανονισμών» του 2001 (ΚΔΠ 507/2001), στο πλαίσιο εναρμόνισης της Κυπριακής Δημοκρατίας με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, εν όψει της επίσημης εισχώρησής της στην ΕΕ την 1η Μαΐου του 2004. Ειδικά όσον αφορά την ενσωμάτωση του άρθρου 13 της Οδηγίας Seveso III, αυτή είναι πλήρης, μιας και οι σχετικές πρόνοιες έχουν εισαχθεί στους νεότερους σχετικούς Κανονισμούς του 2017 (ΚΔΠ 76/2017). Παρά την πολυετή εμπειρία από την ενσωμάτωση της Οδηγίας Seveso στην κυπριακή νομοθεσία, η επιστημονική συζήτηση και έρευνα για τα αποτελέσματα αυτής της ενσωμάτωσης στο πεδίο του χωρικού σχεδιασμού είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Υπάρχουν, ωστόσο, διάφορες επιστημονικές εργασίες που αφορούν την ασφάλεια στην εργασία (Leontidou & Boustras, 2022), καθώς και ορισμένες μελέτες συγκριτικής ανασκόπησης της πρακτικής μεταξύ διαφορετικών κρατών της ΕΕ που περιλαμβάνουν την Κυπριακή Δημοκρατία (Sales et al., 2007), χωρίς, όμως, η παρουσία τους να μεταβάλλει τη γενική εικόνα.

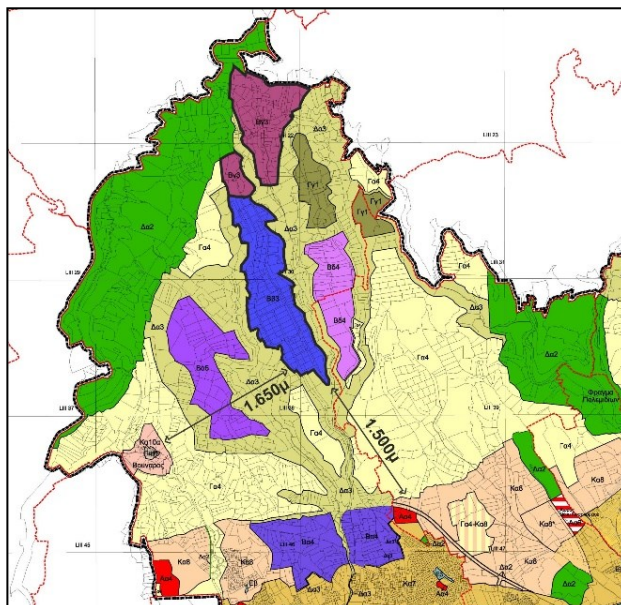
⁶ Ως ανάπτυξη νοείται η εκτέλεση οικοδομικών ή άλλων εργασιών σε ακίνητη ιδιοκτησία, ή η εκτέλεση οποιασδήποτε ουσιώδους μεταβολής της χρήσης οποιασδήποτε οικοδομής ή ακίνητης ιδιοκτησίας (Ν.90/1972, άρθρο 20). Παραδείγματα ανάπτυξης είναι η διαίρεση γης σε οικόπεδα, η ανέγερση/κατεδάφιση κτηρίων, η διενέργεια προσθηκο-μετατροπών σε υφιστάμενο κτήριο ή/και η αλλαγή της χρήσης του.

4.2 Πρακτικές χωρικού σχεδιασμού και ελέγχου της ανάπτυξης για την πρόληψη BAME

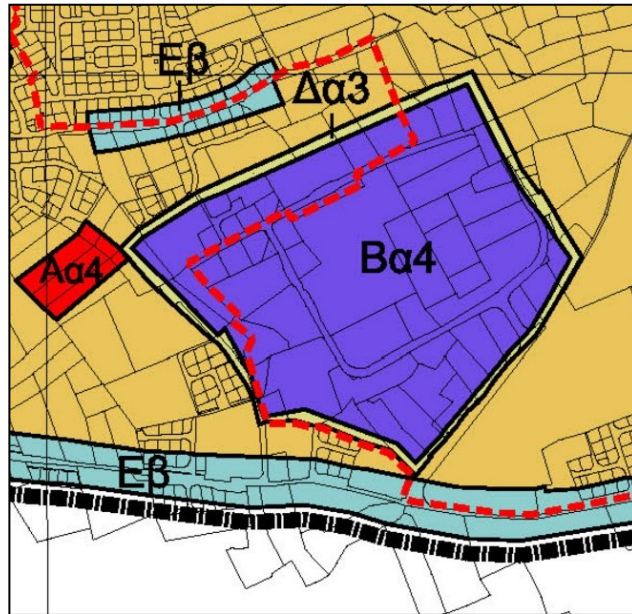
4.2.1 Χωρικός σχεδιασμός και πρόληψη BAME

Κατά τη σύνταξη ενός Σχεδίου Ανάπτυξης, η Πολεοδομική Αρχή μεριμνά για την πρόληψη BAME και τον περιορισμό των συνεπειών τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον ακολουθώντας τρεις κύριες πρακτικές (ΚΔΠ 76/2017). Πρώτον, διασφαλίζει κατάλληλες αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των περιοχών χωροθέτησης των μονάδων SEVESO και των γειτονικών χρήσεων, υποδομών ή περιοχών ιδιαίτερης φυσικής ευαισθησίας (Σχήμα 3), κατόπιν διαβούλευσης με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας. Δεύτερον, επιδιώκει τον σχεδιασμό Ζωνών Προστασίας περιμετρικά των Βιομηχανικών και Βιοτεχνικών Ζωνών για σκοπούς ανάσχεσης, μεταξύ άλλων, των επιπτώσεων σε περίπτωση BAME (Σχήμα 4). Τρίτον, η Πολεοδομική Αρχή ενημερώνει το κοινό για τη δυνατότητα ενεργού συμμετοχής του κατά τον σχεδιασμό των χρήσεων γης, ειδικά για την πρόθεση χωροθέτησης περιοχών που εν δυνάμει μπορούν να υποδεχθούν μονάδες Seveso.

Σχήμα 3. Απόσπασμα του χάρτη Πολεοδομικών Ζωνών του Τοπικού Σχεδίου Λεμεσού 2011, στο οποίο εμφανίζεται η διασφάλιση σημαντικής απόστασης ασφαλείας (άνω των 1.500μ.) μεταξύ Βιομηχανικής Περιοχής Κατηγορίας Α και Β και των πλησιέστερων Οικιστικών Ζωνών. Πηγή: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2011.

Σχήμα 4. Απόσπασμα του χάρτη Πολεοδομικών Ζωνών του Τοπικού Σχεδίου Λεμεσού 2011, στο οποίο εμφανίζεται ο σχεδιασμός Ζώνης Προστασίας πλάτους περίπου 20 μέτρων περιμετρικά μιας Βιομηχανικής Ζώνης Κατηγορίας Β, για σκοπούς ανάσχεσης επιπτώσεων από τυχόν ΒΑΜΕ. Πηγή: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2011.

4.2.2 Έλεγχος της ανάπτυξης και πρόληψη ΒΑΜΕ

Για σκοπούς πρόληψης ή/και περιορισμού των συνεπειών από τυχόν ΒΑΜΕ, η πολεοδομική αρχή προχωρεί σε σχετικούς ελέγχους στο πλαίσιο εξέτασης των διαφόρων αιτήσεων που της υποβάλλονται για τη χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας. Ο έλεγχος διενεργείται τόσο σε αιτήσεις που αφορούν δημιουργία νέας μονάδας ή μετατροπή/προσθήκη σε υφιστάμενη μονάδα *Seveso* όσο και σε αιτήσεις που αφορούν νέες αναπτύξεις κοντά σε υφιστάμενες μονάδες *Seveso*. Όσον αφορά τα κριτήρια προσδιορισμού μιας εγκατάστασης ως «μονάδας *Seveso*», αυτά βασίζονται στην κατηγορία κινδύνου που ταξινομείται η επικίνδυνη ουσία της εγκατάστασης (βλ. Παράρτημα Ι, ΚΔΠ 347/2015). Όσον αφορά την οριοθέτηση της περιοχής, εντός της οποίας χρειάζεται να ελεγχθεί μια αιτούμενη ανάπτυξη για τις επιπτώσεις που θα έχει από ΒΑΜΕ γειτονικής μονάδας, το κριτήριο είναι γεωγραφικό (απόσταση της προτεινόμενης ανάπτυξης από την υφιστάμενη μονάδα) και διαφοροποιείται ανάλογα με τον τύπο δραστηριότητας της μονάδας (Πίνακας 2). Για όλες τις παραπάνω περιπτώσεις αιτήσεων, η πολεοδομική αρχή προχωρεί σε σχετική διαβούλευση με τον Διευθυντή του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, ο οποίος αποστέλλει σχετική γνωμοδότηση, η οποία, μάλιστα, αποτελεί ουσιώδη παράγοντα για τη χορήγηση ή μη της σχετικής

πολεοδομικής άδειας από την πολεοδομική Αρχή (βλ. ΚΔΠ 76/2017).

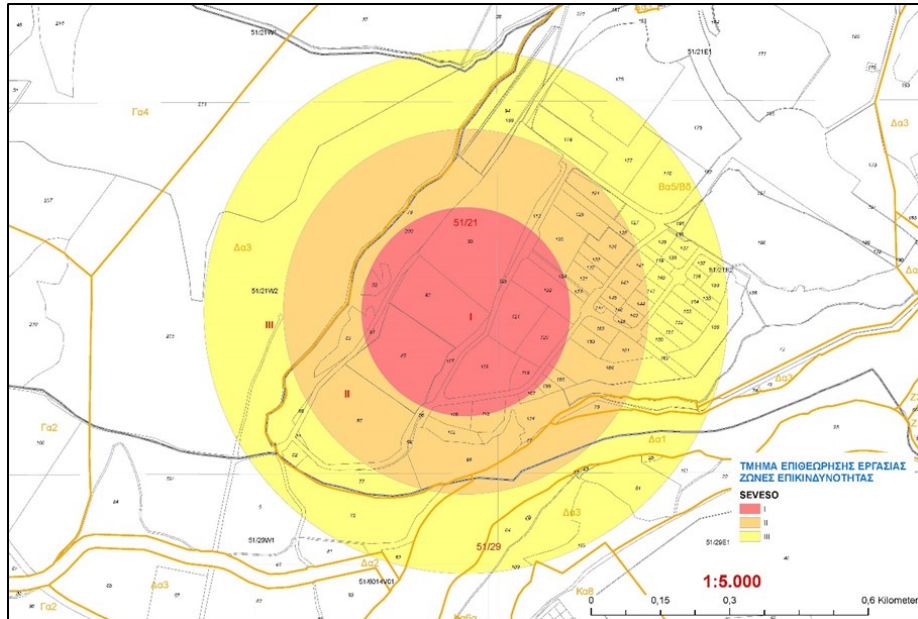
Πίνακας 2. Ενδεικτικές αποστάσεις από διάφορους τύπους δραστηριοτήτων, εντός των οποίων προνοείται η διαβούλευση της πολεοδομικής αρχής με τον Διευθυντή του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας. Πηγή: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, 2021.

Δραστηριότητα	Ενδεικτική απόσταση (μ.)
Υγραέριο LPG: Υπέργεια αποθήκευση	600
Υγραέριο LPG: Υπόγεια ή καλυμμένη αποθήκευση	100
Υγραέριο LPG: Υπόγεια ή καλυμμένη αποθήκευση >100t	200
Διυλιστήριο	1.500
Αμμωνία	2.000
Αποθήκη Χημικών	700
Αποθήκευση εύφλεκτων – χύμα	300
Αποθήκευση τοξικών – χύμα	700
Χημική διεργασία: εύφλεκες ή τοξικές ουσίες	1.000
Χημική διεργασία: κίνδυνος έκρηξης σκόνης	300
Παραγωγή εκρηκτικών	1.000
Αποθήκευση νιτρικού αμμωνίου	700

Για σκοπούς της πιο πάνω γνωμοδότησης, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας (2019) έχει ετοιμάσει *Κατευθυντήριες Οδηγίες* που περιλαμβάνουν μεθοδολογία με τα ακόλουθα βήματα:

1. Υπολογισμός των ζωνών επικινδυνότητας της νέας μονάδας (Σχήμα 5) βάσει προκαθορισμένων ορίων επιπτώσεων από θερμική ακτινοβολία, ωστικό κύμα έκρηξης και τοξικό νέφος (Πίνακας 3).
2. Προσδιορισμός του επιπέδου ευαισθησίας των χρήσεων που βρίσκονται εντός των υπολογισθέντων ζωνών επικινδυνότητας, βάσει προκαθορισμένων ορίων επιπτώσεων (Πίνακας 4). Το επίπεδο ευαισθησίας λαμβάνει τις τιμές 1, 2, 3 και 4, με τις μεγαλύτερες τιμές να υποδηλώνουν αυξημένη ευαισθησία της χρήσης σε επιπτώσεις.
3. Έλεγχος συμβατότητας μεταξύ ζωνών επικινδυνότητας και επιπέδου ευαισθησίας των χρήσεων, ο οποίος οδηγεί σε «θετική», «θετική υπό όρους» ή «αρνητική» γνωμοδότηση (Πίνακας 5). Σημειώνεται ότι, στην πράξη, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας δεν αποστέλλει «θετικές υπό όρους» γνωμοδοτήσεις προς την πολεοδομική αρχή, αλλά τις προωθεί ως «θετικές», μιας και δεν διαθέτει αρμοδιότητα επίβλεψης της ορθής εφαρμογής τυχόν όρων που θα μπορούσε να θέσει.

Σχήμα 5. Χάρτης ζωνών επικινδυνότητας για τη βιομηχανία P&S LPG GAS LTD που βρίσκεται στη Βιομηχανική Περιοχή Ανατολικού της Αχέλειας, Πάφου. Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2022.

Πίνακας 3. Πίνακας οριακών τιμών επιπτώσεων από θερμική ακτινοβολία, ωστικό κύμα έκρηξης και τοξικό νέφος, βάσει των οποίων πραγματοποιείται ο προσδιορισμός των ζωνών επικινδυνότητας. Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2019.

Ζώνη επικινδυνότητας	Όρια επιπτώσεων		
	Θερμική ακτινοβολία	Ωστικό κύμα (υπερπίεση)	Τοξικό νέφος (τιμή οριακής συγκέντρωσης)
Ζώνη I	15 kW/m ² (εγκαύματα γ' βαθμού σε ποσοστό πάνω από το 50% του πληθυσμού)	350 mbar (σοβαρές και μη επισκευάσιμες ζημιές στον φέροντα οργανισμό και τους τοίχους των κτιρίων)	Πρόκληση θανάτου στο 50% του πληθυσμού
Ζώνη II	6 kW/m ² (εγκαύματα γ' βαθμού στο 1% του πληθυσμού)	140 mbar (ζημιές στον φέροντα οργανισμό και εξωτερικούς ή εσωτερικούς τοίχους)	Πρόκληση θανάτου στο 1% του πληθυσμού
Ζώνη III	3 kW/m ² (εγκαύματα α' βαθμού σε σημαντικό μέρος του πληθυσμού)	50 mbar (ζημιές σε πόρτες και παράθυρα, ελαφρές ρηγματώσεις σε τοίχους)	Άμεσος κίνδυνος για τη ζωή

Πίνακας 4. Απόσπασμα του πίνακα προσδιορισμού του επιπέδου ευαισθησίας διαφόρων χρήσεων. Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2019.

Χρήση	Επίπεδο ευαισθησίας
Εργασιακοί χώροι στην ίδια τη μονάδα μεγάλου κινδύνου	1
Εργασιακοί χώροι (κυρίως μη-λιανικοί), με λιγότερο από 100 κατοίκους σε κάθε κτήριο και λιγότερο από τρεις κατοικημένους ορόφους	1
Εργασιακοί χώροι (κυρίως μη-λιανικοί) που επιτρέπουν 100 ή περισσότερους κατοίκους σε οποιοδήποτε κτήριο ή τρεις ή περισσότεροι κατοικημένοι όροφοι	2

Πίνακας 5. Πίνακας ελέγχου συμβατότητας μεταξύ ζωνών επικινδυνότητας της μονάδας SEVESO και του επιπέδου ευαισθησίας των χρήσεων της περιοχής. Πηγή: Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2019.

Επίπεδο Ευαισθησίας	Ζώνη επικινδυνότητας I της νέας μονάδας	Ζώνη επικινδυνότητας II της νέας μονάδας	Ζώνη επικινδυνότητας III της νέας μονάδας
1	Θετική γνωμ. υπό όρους	Θετική γνωμ. υπό όρους	Θετική γνωμοδότηση
2	Αρνητική γνωμοδότηση	Θετική γνωμ. υπό όρους	Θετική γνωμ. υπό όρους
3	Αρνητική γνωμοδότηση	Αρνητική γνωμοδότηση	Θετική γνωμ. υπό όρους
4	Αρνητική γνωμοδότηση	Αρνητική γνωμοδότηση	Αρνητική γνωμοδότηση

Αντίστοιχα μεθοδολογικά βήματα ακολουθούνται τόσο στην περίπτωση αξιολόγησης αίτησης που αφορά μετατροπή υφιστάμενης μονάδας, όσο και στην περίπτωση οποιαδήποτε νέας ανάπτυξης ή μετατροπής υφιστάμενης χρήσης σε τοποθεσία πλησίον υφιστάμενης μονάδας. Σημειώνεται, όμως, ότι στην περίπτωση αξιολόγησης υφιστάμενων αναπτύξεων (που είτε αφορούν μονάδες είτε άλλες χρήσεις πλησίον μονάδων), ο πίνακας ελέγχου συμβατότητας διαφοροποιείται προς το ελαστικότερο. Ο λόγος σχετίζεται με το γεγονός ότι μόνο για τις νέες αναπτύξεις μπορεί να εφαρμοστεί ακέραια η πολιτική χρήσεων γης που ενδείκνυται για τη συγκεκριμένη επικινδυνότητα. Αντίθετα, σε υφιστάμενες αναπτύξεις, μία αρνητική γνωμοδότηση θα οδηγούσε σε ανάγκη μετεγκατάστασής τους και ενδεχομένως θα επέφερε δυσεπίλυτα προβλήματα που θα οδηγούσαν σε αναβολές της τελικής ρύθμισης και σε παράταση της υφιστάμενης κατάστασης (Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, 2019: 13, 16).

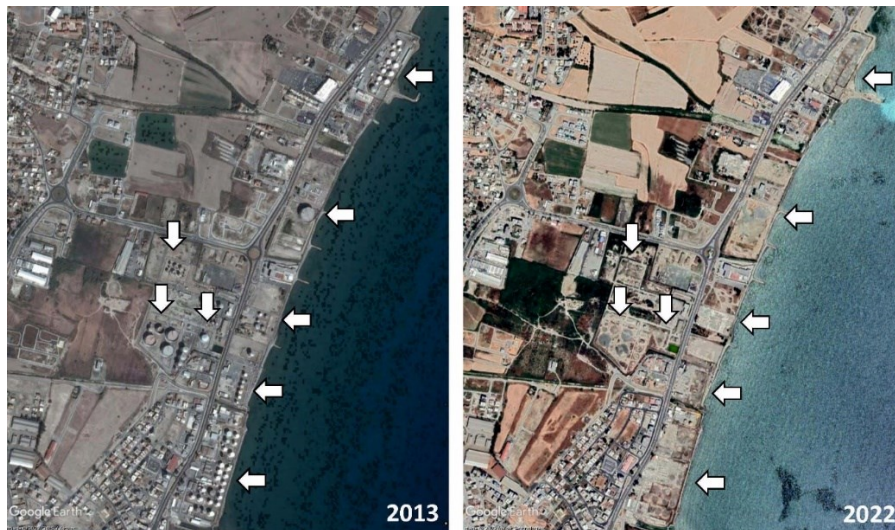
4.2.3 Ρύθμιση προϋπαρχουσών ασύμβατων καταστάσεων

Όπως παρουσιάστηκε στην προηγούμενη ενότητα, η Κυπριακή Δημοκρατία διαθέτει ανεπτυγμένο μηχανισμό με απρόσκοπτη επιχειρησιακή δυνατότητα όσον αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας Seveso. Όμως, αυτός ο μηχανισμός, επειδή θεμελιώνεται στη διενέργεια ελέγχων επί των αιτήσεων που κατατίθενται για χορήγηση πολεοδομικής άδειας, αδυνατεί να ελέγξει ασυμβατότητες που προϋπήρχαν της θέσπισης του μηχανισμού. Δηλαδή, αδυνατεί να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις υφιστάμενων μονάδων, οι οποίες εγκυμονούν σημαντικές συνέπειες για τους κατοίκους και το περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής σε περίπτωση ΒΑΜΕ. Σημειώνεται ότι τέτοιες

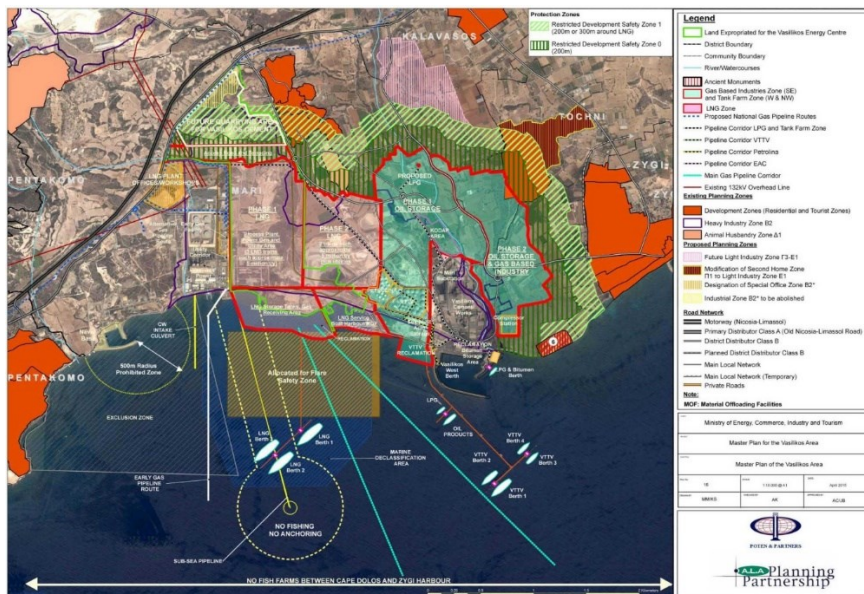
καταστάσεις διαμορφώθηκαν εξαιτίας της αδειοδότησης μονάδων ή/και άλλων χρήσεων στην ευρύτερη περιοχή σε χρονική περίοδο προγενέστερη της θεσμοθέτησης των Κανονισμών του 2001 (ΚΔΠ 507/2001).

Παρότι γι' αυτές τις ασυμβατότητες δεν υπάρχει κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας προχώρησε στην επισήμανσή τους και, εν συνεχεία, στην, από κοινού με το Υπουργείο Εσωτερικών, διενέργεια διαβουλεύσεων με τις μονάδες για την εξεύρεση πρακτικών και ρεαλιστικών λύσεων άρσης της ασυμβατότητας. Στο παρελθόν εντοπίστηκαν δύο τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες αμφότερες επιλύθηκαν. Η πρώτη αφορούσε βιομηχανία φυσιγγίων, για την οποία συμφωνήθηκε η αποθήκευση ποσότητας πυρίτιδας μικρότερης των 10 τόνων (Βουλή των Αντιπροσώπων, 2019), προκειμένου η βιομηχανία να αποχαρακτηριστεί από μονάδα Seveso με βάση τα σχετικά κριτήρια (βλ. ΚΔΠ 347/2015). Η δεύτερη και αρκετά πιο σύνθετη περίπτωση αφορούσε ισχυρή συγκέντρωση διωλιστηρίων και αποθηκών πετρελαιοειδών και υγραερίου πλησίον του πυκνοδομημένου αστικού ιστού της Λάρνακας. Σε αυτήν την περίπτωση, οι διαβουλεύσεις οδήγησαν σε πλήρη μετεγκατάσταση όλων των σχετικών μονάδων (Σχήμα 6) σε κατάλληλη τοποθεσία στο Βασιλικό Λάρνακας, στο πλαίσιο δημιουργίας του ομώνυμου Ενεργειακού Κέντρου (Poten and Partners & ALA Planning Partnership Consultancy, 2013· Hydrocarbons Service, 2022). Το Ενεργειακό Κέντρο Βασιλικού αποτελεί τη μοναδική παραθαλάσσια ζώνη βαριών βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην Κύπρο και ήδη φιλοξενεί ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό, τσιμεντοβιομηχανία, και τερματικά αποθήκευσης και φορτοεκφόρτωσης καυσίμων. Επιπρόσθετα, το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης του σχετικού Κέντρου προσδιορίζει περιοχές για τη μελλοντική ανάπτυξη των πιο πάνω εγκαταστάσεων, αλλά και νέων εγκαταστάσεων που θα σχετίζονται με την αποθήκευση ή/και υγροποίηση LNG. Σημειώνεται ότι, για σκοπούς προστασίας από τυχόν BAME, το Ενεργειακό Κέντρο διαχωρίζεται από τη γύρω περιοχή με ζώνη προστασίας πλάτους 400μ, η οποία διευρύνεται στα 500μ πλησίον της ζώνης μελλοντικής ανάπτυξης εγκαταστάσεων LNG (Σχήμα 7).

Σχήμα 6. Αεροφωτογραφίες του παραθαλάσσιου μετώπου της Λάρνακας του 2013 (αριστερά) και του 2022 (δεξιά), όπου αποτυπώνεται η συντονισμένη μετακίνηση διυλιστηρίων και αποθηκών πετρελαιοειδών και υγραερίου. Τα βέλη υποδεικνύουν τις θέσεις των σχετικών εγκαταστάσεων. Πηγή: Google Earth, Ίδια επεξεργασία.

Σχήμα 7. Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης (master plan) του Ενεργειακού Κέντρου Βασιλικού, στο οποίο συγκεντρώνονται διάφορες προϋπάρχουσες, μετεγκαταστημένες ή νέες μονάδες Sevesso του κλάδου της ενέργειας (πηγή: Poten and Partners & ALA Planning Partnership Consultancy, 2013).

5. Συγκριτική αποτίμηση και συμπεράσματα

Για τη διευκόλυνση της συγκριτικής αποτίμησης του βαθμού εφαρμογής του άρθρου 13 της Οδηγίας Seveso III στα δύο κράτη μελέτης, η συζήτηση οργανώνεται σε δύο άξονες, οι οποίοι αφορούν: α) τον *βαθμό ενσωμάτωσης* του άρθρου 13 στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού, τόσο στο θεσμικό όσο και στο επιχειρησιακό επίπεδο, και β) την *παραγωγή απτών αποτελεσμάτων* όσον αφορά την προστασία του πληθυσμού και των υποδομών από ΒΑΜΕ.

Όσον αφορά τον *βαθμό ενσωμάτωσης*, η ανάλυση κατέδειξε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό ενσωμάτωσης. Καταρχήν, το περιεχόμενο του άρθρου 13 ενσωματώθηκε πλήρως στους «Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Ατυχήματα Μεγάλης Κλίμακας Σχετιζόμενα με Επικίνδυνες Ουσίες)» κανονισμούς του 2017. Πρόσθετα, σχηματίσθηκε επιμελής το εφαρμοστικό πλαίσιο των πιο πάνω Κανονισμών, μέσω της δημοσίευσης κατευθυντήριων οδηγιών, το οποίο και επέτρεψε την απρόσκοπτη εφαρμογή των πρώτων. Επιπλέον, η ενσωμάτωση πραγματοποιήθηκε με πλήρη σεβασμό στις ιδιαιτερότητες του τρέχοντος διοικητικού συστήματος και τις διαμορφωμένες πρακτικές και διαδικασίες. Έτσι, η αδειοδότηση αναπτύξεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενδιαφέροντος της Οδηγίας βασίστηκε εξ ολοκλήρου στα ήδη διαθέσιμα εργαλεία και διαδικασίες αδειοδότησης, κατόπιν εμπλουτισμού τους με μόνο μία επιπλέον παράμετρο: τη διαβούλευση με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας. Με βάση τις πιο πάνω προσαρμογές, το πλαίσιο χωρικού σχεδιασμού που διαμορφώθηκε μετά την ενσωμάτωση του άρθρου 13 ανταποκρίνεται και καλύπτει πλήρως και τις τρεις βασικές ανάγκες ρύθμισης του χώρου, δηλαδή: α) τον κατάλληλο πολεοδομικό σχεδιασμό, β) τον έλεγχο της χωροθέτησης νέων ή τη μετατροπή υφιστάμενων μονάδων Seveso και γ) τον έλεγχο της χωροθέτησης νέων ή τη μετατροπή υφιστάμενων χρήσεων που βρίσκονται πλησίον μονάδων Seveso. Συμπεραίνεται, δηλαδή, ότι για την αντιμετώπιση ενός ΒΑΜΕ έχει διαμορφωθεί ένας πολυ-επίπεδος και ολοκληρωμένος μηχανισμός πρόληψης των συνεπειών του. Μάλιστα, η απουσία κλίμακας χωροταξικού σχεδιασμού στην Κύπρο και, άρα, η απουσία σχετικών κανόνων χωροθέτησης των μονάδων Seveso σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο, δεν φαίνεται να έχουν αρνητικό αντίκτυπο, μιας και στην πράξη έχουν ήδη υλοποιηθεί συγκεκριμένες πολιτικές με προφανή χωροταξικό χαρακτήρα, όπως είναι η δημιουργία του Ενεργειακού Κέντρου Βασιλικού.

Αντίθετα, στην Ελλάδα, η ενσωμάτωση του άρθρου 13 στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού φαίνεται να είναι ελλιπής. Πρώτον, απουσιάζει ένα πλαίσιο κανόνων χωροθέτησης σε εθνικό ή/και περιφερειακό επίπεδο, με αποτέλεσμα τα περιφερειακά σχέδια να αντιμετωπίζουν το θέμα με διαφορετικές προσεγγίσεις. Δεύτερον, ακόμη και αν αγνοηθεί η ανάγκη εξειδίκευσης των υπερκείμενων κατευθύνσεων στο ιεραρχημένο ελληνικό σύστημα, η αποσπασματική και ανομοιογενής ρύθμιση της ανάπτυξης νέων μονάδων Seveso αφορά και το τοπικό επίπεδο χωρικού σχεδιασμού. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Βιομηχανικής Περιοχής Θεσσαλονίκης, για την οποία, παρότι ενιαία και αυτοτελής χωρική ενότητα, δεν υπήρξε

συντονισμός και ευθυγράμμιση μεταξύ των δύο ΓΠΣ που τη ρυθμίζουν και, έτσι, καθένα προωθεί τελείως διαφορετικές ρυθμίσεις. Τρίτον, το ενδιαφέρον του συστήματος χωρικού σχεδιασμού έχει επικεντρωθεί στη ρύθμιση της χωροθέτησης των νέων μονάδων Seveso –κυρίως μέσω της απαγόρευσης εγκατάστασής τους σε συγκεκριμένες ζώνες– και έχει υποβαθμιστεί το ζήτημα του ελέγχου της ανάπτυξης στις περιβάλλουσες περιοχές υφιστάμενων μονάδων. Ειδικότερα, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για τον καθορισμό ευπαθών χρήσεων και απουσιάζει μια μεθοδολογία αξιολόγησης της ανάπτυξης χρήσεων εντός των ζωνών επικινδυνότητας των υφιστάμενων μονάδων. Αποτέλεσμα της πιο πάνω θεσμικής αδυναμίας είναι η επιχειρησιακή δυσλειτουργία του συστήματος ελέγχου της ανάπτυξης, όπως υπογραμμίστηκε και από την περίπτωση ακύρωσης των δύο Οικοδομικών Αδειών με χρήση κατοικίας στον πρώην Δήμο Ελευθερίου-Κορδελιού. Αλλά και στην περίπτωση υφιστάμενων μονάδων Seveso, οι διαδικασίες επέκτασης και εκσυγχρονισμού τους παρουσιάζουν επιχειρησιακές δυσκολίες στις οποίες καταγράφεται η αδυναμία εναρμόνισης των διατάξεων του πολεοδομικού σχεδιασμού με τους διοικητικούς μηχανισμούς. Σε αυτό το πλαίσιο σημειώνεται ότι, εν γένει, ο έλεγχος της ανάπτυξης αποτελεί βασική λειτουργία του σχεδιασμού και, ως εκ τούτου, η απρόσκοπτη εφαρμογή του συνιστά κομβικό παράγοντα για την ουσιαστική προστασία του πληθυσμού και των υποδομών από ΒΑΜΕ.

Όσον αφορά την *παραγωγή απτών αποτελεσμάτων*, έγινε κατανοητό ότι η ενσωμάτωση της Οδηγίας οδήγησε πράγματι σε καλύτερη προστασία του γενικού πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών της Κυπριακής Δημοκρατίας από τυχόν ΒΑΜΕ. Αυτό τεκμηριώνεται από τα εξής δεδομένα. Καταρχάς, η μεθοδολογία που ακολουθείται για τη γνωμοδότηση επί των πολεοδομικών αιτήσεων διέπεται από ρεαλισμό και συνυπολογίζει τα διάφορα ειδικά περιστατικά της εκάστοτε συγκεκριμένης ανάπτυξης. Επιπλέον, υιοθετεί διαφορετικά κριτήρια αξιολόγησης για τις νέες και τις υφιστάμενες αναπτύξεις. Πρόκειται, δηλαδή, για ευθεία κατανόηση των προβλημάτων που θα μπορούσε να δημιουργήσει μια οριζόντια μεταχείριση μη ισότιμων καταστάσεων. Πρόσθετα, εκεί όπου υπήρχαν υφιστάμενες ασυμβατότητες που διαμορφώθηκαν σε χρονική περίοδο προγενέστερη της ενσωμάτωσης των Οδηγιών Seveso και οι οποίες εγκυμονούσαν σημαντικούς κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον σε περίπτωση ΒΑΜΕ, η Κυπριακή Δημοκρατία καθοδήγησε επιτυχείς παρεμβάσεις, παρά την απουσία σχετικού θεσμικού πλαισίου. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η μετεγκατάσταση των διυλιστηρίων και αποθηκών πετρελαιοειδών και υγραερίου από τον Δήμο Λάρνακας στο Ενεργειακό Κέντρο Βασιλικού.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η ενσωμάτωση της Οδηγίας οδήγησε σε καλύτερη προστασία του γενικού πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών, αλλά μόνο εξαιτίας του ελέγχου της ανάπτυξης νέων μονάδων Seveso, περίπτωση για τις οποίες υφίσταται μια ιεραρχημένη και σαφή διαδικασία με διακριτά βήματα. Όμως, δεν είναι σαφή τα αποτελέσματα που παράγονται από τον έλεγχο της ανάπτυξης λοιπών χρήσεων στις περιοχές πλησίον των μονάδων Seveso, όπως άλλωστε διαφάνηκε και στην περίπτωση της ακύρωσης της Οικοδομικής Άδειας που σχολιάστηκε προωτέρως. Ακόμα λιγότερο σαφές είναι αν υπάρχουν απτά αποτελέσματα όσον αφορά την προστασία του γενικού πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών από μονάδες που βρίσκονται

πλησίον υφιστάμενων αστικών συγκεντρώσεων και είχαν αδειοδοτηθεί πριν την εφαρμογή της Οδηγίας Seveso. Είναι χαρακτηριστικό ότι για τέτοιες περιπτώσεις, τα χωρικά σχέδια, ακόμα και διαφορετικών επιπέδων, παραπέμπουν σε ασαφείς «ειδικές μελέτες» και συστάσεις για μετεγκατάσταση των μονάδων, μεταθέτοντας απλώς το πρόβλημα από τη μία χωρική κλίμακα στην άλλη. Σημειώνεται, δε, ότι από άποψη προστασίας του πληθυσμού και των υποδομών, αυτές οι περιπτώσεις είναι οι πλέον κρίσιμες, μιας και αφορούν μονάδες που βρίσκονται πλησίον διαμορφωμένων αστικών συγκεντρώσεων. Η δυτική Θεσσαλονίκη αποτελεί μια τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση, όπου τυχόν ΒΑΜΕ θα είχε εξαιρετικά σημαντικές επιπτώσεις στον πληθυσμό της πόλης, δεδομένου ότι οι ζώνες επικινδυνότητας των διαφόρων μονάδων εκτείνονται βαθιά στον πολεοδομικό ιστό του συγκροτήματος. Δυστυχώς, παρόμοιες ασύμβατες καταστάσεις εντοπίζονται και σε άλλες ελληνικές πόλεις.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι στην περίπτωση της Κύπρου υπήρξε πλήρης ενσωμάτωση του άρθρου 13, με σεβασμό στις τοπικές ιδιαιτερότητες και τις ήδη διαμορφωμένες πρακτικές και διαδικασίες. Πρόκειται, δηλαδή, για μια επιτυχημένη περίπτωση ενσωμάτωσης ευρωπαϊκής οδηγίας στο δίκαιο, τη διοικητική πρακτική και τις πρακτικές χωρικού σχεδιασμού ενός κράτους-μέλους. Αντίθετα, στην περίπτωση της Ελλάδας, η ενσωμάτωση του άρθρου 13 είναι ελλιπής και αποσπασματική. Συγκεκριμένα, απουσιάζει μια ολοκληρωμένη πολιτική ελέγχου της ανάπτυξης και σχεδιασμού των χρήσεων γης αναφορικά με τις μονάδες Seveso και, εξαιτίας αυτής της απουσίας, υφίσταται αδυναμία ολοκληρωμένης ρύθμισης της ουσίας του ζητήματος, δηλαδή της προστασίας του γενικού πληθυσμού και των κρίσιμων υποδομών από τυχόν ΒΑΜΕ. Η πιο πάνω αδυναμία εγείρει ευρύτερα θέματα για την αποδοτικότητα του εγχώριου συστήματος χωρικού σχεδιασμού, όταν το τελευταίο αδυνατεί να ρυθμίσει με ικανοποιητικό τρόπο ζητήματα με καταφανή και ουσιώδη σημασία για την ανθρώπινη ζωή, την υγεία και το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η έναρξη των προβλεπόμενων από την Οδηγία διαδικασιών ανταλλαγής πληροφοριών με άλλα κράτη-μέλη, καθώς και η αξιοποίηση των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ. Με βάση τα πορίσματα της παρούσας συγκριτικής μελέτης διαπιστώνεται ότι η Ελλάδα μπορεί να υιοθετήσει πρακτικές και μεθοδολογίες παρόμοιες με αυτές της Κύπρου, βασική συνιστώσα των οποίων είναι ο έλεγχος συμβατότητας μεταξύ των ζωνών επικινδυνότητας της μονάδας και του επιπέδου ευαισθησίας των χρήσεων της περιοχής, αξιολογώντας μεμονωμένα την αδειοδότηση κάθε μονάδας και επιβάλλοντας –για υφιστάμενες μονάδες– την αναθεώρηση των μελετών ασφαλείας ή/και τεχνικά έργα περιορισμού των επιπτώσεων σε περίπτωση ΒΑΜΕ. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται τόσο η λειτουργία των μονάδων όσο και η αδειοδότηση νέων χρήσεων εντός των ζωνών επικινδυνότητας, όλων υπό προϋποθέσεις.

Η επεξεργασία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου σχεδιασμού των χρήσεων γης και ελέγχου της ανάπτυξης αναφορικά με τις μονάδες Seveso, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία, αναμφίβολα αποτελεί αρμοδιότητα της χωρικής πολιτικής κάθε

κράτους-μέλους. Είναι, όμως, σαφές ότι κάθε τέτοια πολιτική θα πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλο εφαρμοστικό πλαίσιο που να διασφαλίζει την απρόσκοπτη εφαρμογή της σχετικής πολιτικής. Στο πλαίσιο συζήτησης του εφαρμοστικού πλαισίου εφαρμογής του άρθρου 13, αυτό οφείλει να περιλαμβάνει όλα εκείνα τα εξειδικευμένα τεχνικά κριτήρια και προδιαγραφές, καθώς και τα μεθοδολογικά στοιχεία, που επιτρέπουν τη λήψη απόφασης από το εκάστοτε διοικητικό ή μελετητικό όργανο. Ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας, λόγω των σημαντικών καθυστερήσεων, καθώς οι σχετικές υποχρεώσεις έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο ΕΕ ήδη από το 1996, θα πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα για μια σειρά ζητημάτων συμπλήρωσης του υφιστάμενου εφαρμοστικού πλαισίου, ώστε να καταστεί δυνατή η απρόσκοπτη εφαρμογή του άρθρου 13 σε όλες τις κλίμακες χωρικού σχεδιασμού (εθνική, περιφερειακή, τοπική) και για όλες τις περιπτώσεις ενδιαφέροντος (χωροθέτηση νέας ή μετατροπή υφιστάμενης μονάδας, χωροθέτηση νέας ή μετατροπή υφιστάμενης χρήσης εντός ζωνών επικινδυνότητας, σχεδιασμός πολεοδομικών ζωνών, αντιμετώπιση υφιστάμενων ασύμβατων καταστάσεων).

Δεδομένου ότι αυτήν την περίοδο βρίσκεται εν εξελίξει στην Ελλάδα το μεγαλύτερο πρόγραμμα πολεοδομικού σχεδιασμού, το Πρόγραμμα Πολεοδομικών Μεταρρυθμίσεων «Κωνσταντίνος Δοξιάδης», είναι περισσότερο από επιτακτική η ανάγκη άμεσου καθορισμού συγκεκριμένων αρχών, κατευθύνσεων και προϋποθέσεων για τον σχεδιασμό των χρήσεων γης σύμφωνα με το περιεχόμενο της Οδηγίας Seveso. Παράλληλα, θα πρέπει να γίνει αντιληπτό από την κεντρική και τοπική διοίκηση, αλλά και από τους επαγγελματίες του κλάδου, ότι ο ρυθμιστικός σχεδιασμός βάζει καταρχήν το πλαίσιο της χωροθέτησης των βιομηχανικών και αποθηκευτικών δραστηριοτήτων και δεν μπορεί να απαγορεύει ανατιολόγητα την ανάπτυξη μονάδων Seveso. Προφανώς και αυτές αποτελούν χρήσεις με ειδικά πολεοδομικά χαρακτηριστικά, αλλά, ταυτόχρονα, αποτελούν χρήσεις με εξαιρετικά υψηλή αναπτυξιακή προστιθέμενη αξία και, γι' αυτό, ο πολεοδομικός σχεδιασμός οφείλει να μην τις περιθωριοποιεί. Ο σχεδιασμός θα πρέπει να συν-αξιολογεί το κριτήριο της απόστασης μαζί με τα επιμέρους χαρακτηριστικά ευπάθειας των γύρω χρήσεων γης και τα τυχόν τεχνικά έργα που μειώνουν τις συνέπειες σε περίπτωση ΒΑΜΕ (με βάση και τις αποφάσεις του ΣΤΕ). Τέλος, είναι άμεση ανάγκη να σημειωθούν οι ασύμβατες καταστάσεις που εντοπιστούν κατά τη φάση εκπόνησης των νέων Τοπικών και Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων και να ανοίξει η συζήτηση για τον σχεδιασμό της μετεγκατάστασης των σχετικών μονάδων, αφού εξαντληθούν όλες οι άλλες δυνατότητες μείωσης των επιπτώσεών τους σε τυχόν ΒΑΜΕ μέσω τεχνικών έργων ή άλλων προσαρμογών. Σε μία τέτοια προοπτική, η εμπειρία της Κύπρου μπορεί να αποτελέσει μια εξαιρετική σημαντική εισροή.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσα

- Βουλή των Αντιπροσώπων (2019) *Απάντηση ημερομηνίας 26 Νοεμβρίου 2019 του Υπουργού Εσωτερικών κ. Κωνσταντίνου Πετρίδη στην ερώτηση με αρ. 23.06.011.04.087, ημερομηνίας 20 Σεπτεμβρίου 2019, της βουλευτού εκλογικής περιφέρειας Λάρνακας κ. Ευανθίας Σάββα*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/mres5av9> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Γιαννακούρου, Γ. (2019) *Δίκαιο χωροταξίας και πολεοδομίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζιώμας, Ι. (2009) *Βιομηχανική επικινδυνότητα και πολεοδομικές-χωροταξικές παρεμβάσεις*. Τελική Έκθεση. Ερευνητικό πρόγραμμα της Σχολής Χημικών Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Ζιώμας, Ι. (2015) «Βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης». Παρουσίαση στο 3ο Ελληνικό Φόρουμ για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία. 29 Ιουνίου-3 Ιουλίου 2015. ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Αθήνα. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2p83869t> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Καμινάρης, Α. & Μόσχος, Β. (2020) *Παροχή υπηρεσιών συμβούλου για τον προσδιορισμό κανόνων σχεδιασμού χρήσεων γης στις περιβάλλουσες ζώνες των μονάδων Seveso*. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Νοέμβριος 2020.
- ΚΔΠ 507/2001 «Οι περί αντιμετώπισης των κινδύνων ατυχημάτων μεγάλης κλίμακας σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες κανονισμοί του 2001». *Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι.
- ΚΔΠ 347/2015 «Οι περί ασφάλειας και υγείας στην εργασία (αντιμετώπιση κινδύνων ατυχημάτων μεγάλης κλίμακας σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες) κανονισμοί του 2015». *Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι.
- ΚΔΠ 76/2017 «Οι περί πολεοδομίας και χωροταξίας (ατυχήματα μεγάλης κλίμακας σχετιζόμενα με επικίνδυνες ουσίες) κανονισμοί του 2017». *Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι.
- Κυπριακή Δημοκρατία (2011) *Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως: 60 χρόνια δημιουργικής πορείας, όραμα και έργο*. Λευκωσία: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών.
- Μέλισσας, Δ. (2019) *Το τοπικό χωρικό και το ειδικό χωρικό σχέδιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.
- Μπακογιάννης, Ε. (2022) «Το πρόγραμμα πολεοδομικών μεταρρυθμίσεων “Κωνσταντίνος Δοξιάδης”». Στο Μέλισσας Δ. (επιμ.) *Τοπικό πολεοδομικό σχέδιο vs ειδικό πολεοδομικό σχέδιο*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας, σσ. 1-17.
- Ν.90/1972 «Ο Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο του 1972». *Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Παράρτημα Πρώτο, Υπ. αρ. 977, ημερ. 8.12.1972.
- Οδηγία 82/501/ΕΟΚ «Οδηγία του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 1982 περί του κινδύνου ατυχημάτων μεγάλης έκτασης τον οποίον περικλείουν ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες». *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Προσβάσιμο από:

- <https://tinyurl.com/5ay4ywcf> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Οδηγία 96/82/ΕΚ «Οδηγία του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1996 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες». *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/3ushndd7> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Οδηγία 2003/105/ΕΚ «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2003, για τροποποίηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες». *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/4ncjcf4u> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Οδηγία 2012/18/ΕΕ «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012 για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου». *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2p85t48f> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- PROTEAS (2015) «Νομοθεσία SEVESO για την πρόληψη των κινδύνων ατυχημάτων μεγάλης έκτασης στα οποία εμπλέκονται επικίνδυνες ουσίες». *Ερευνητικό πρόγραμμα: PROTEAS (LIFE09 ENV/GR/000291)*. Παραδοτέο 2.2, κεφάλαιο ΣΤ. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/yc37k8e5> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Σέμπος, Ι. (2011) *Βιομηχανική επικινδυνότητα και πολεοδομικές-χωροταξικές παρεμβάσεις*. Διδακτορική διατριβή. Σχολή Χημικών Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.
- Σταθακόπουλος, Π. κ.ά. (2009) «Διερεύνηση δυνατοτήτων για τη βέλτιστη πολεοδομική ανάπτυξη και αξιοποίηση περιοχής Λαχανοκήπων. Ε΄ Φάση: Τελική πρόταση πολεοδομικής και οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής». *Ερευνητικό πρόγραμμα: Διερεύνηση δυνατοτήτων για τη βέλτιστη πολεοδομική ανάπτυξη και αξιοποίηση περιοχής Λαχανοκήπων*. Εργαστήριο Πολεοδομικού και Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού. Τομέας Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας (2022) *Ατυχήματα μεγάλης κλίμακας*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/udpa3hpf> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2009) *Χάρτης του πολίτη για το πολεοδομικό σύστημα*. Λευκωσία: Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/4abzuzbm> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2011) *Τοπικό Σχέδιο Λεμεσού 2011: πρόνοιες και μέτρα πολιτικής*. Λευκωσία: Υπουργείο Εσωτερικών. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/3pnhdw6t> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2021) *Τοπικό Σχέδιο Τσερίου 2021: πρόνοιες και μέτρα πολιτικής*. Λευκωσία: Υπουργείο Εσωτερικών. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/bdye696x> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].

- ΥΠΕΝ (2020) Ανακοίνωση Τύπου «Άμεσες πρωτοβουλίες για τις εγκαταστάσεις με επικίνδυνες ουσίες (Seveso)», 27 Νοεμβρίου 2020. Προσβάσιμο από: <https://ypen.gov.gr/ameses-protovoulies-gia-tis-egkatakastaseis-me-epikindynes-ousies-seveso/> [τελευταία πρόσβαση 9/2/2023]
- ΦΕΚ 68/Α/2005 «Ίδρυση και λειτουργία βιομηχανικών–βιοτεχνικών εγκαταστάσεων στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και άλλες διατάξεις». Νόμος υπ. αρ. 3325, 11.03.2005.
- ΦΕΚ 376/Β/2007 «Καθορισμός μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες, λόγω της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2003/105/ΕΚ». Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ. αρ. 12044/613, 19.03.2007.
- ΦΕΚ 165/ΑΑΠ/27.6.2011 «Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Καλλιθέας Δήμου Ωραιοκάστρου (Ν. Θεσσαλονίκης)». Υπουργική Απόφαση, υπ. αρ. 8615, 23.02.2011.
- ΦΕΚ 304/ΑΑΠ/2011 «Έγκριση–τροποποίηση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Δημοτικής Ενότητας Εχεδώρου του Δήμου Δέλτα Ν. Θεσσαλονίκης». Υπουργική Απόφαση, υπ. αρ. 45363, 21.10.2011.
- ΦΕΚ 354/Β/2016 «Καθορισμός κανόνων, μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες, λόγω της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2012/18/ΕΕ «για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζομένων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/ΕΚ του Συμβουλίου» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Ιουλίου 2012. Αντικατάσταση της υπ' αρ. 12044/613/2007 (Β' 376), όπως διορθώθηκε (Β' 2259/2007)». Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ. αρ. 172058, 11.02.2016.
- ΦΕΚ 73/ΑΑΠ/2016 «Αναθεώρηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (Γ.Π.Σ.) της Δημοτικής Ενότητας Μενεμένης του Δήμου Αμπελοκήπων - Μενεμένης (Π.Ε. Θεσσαλονίκης)». Υπουργική Απόφαση, Υπ. Αριθμ. 16613, ημερ. 30.04.2016.
- ΦΕΚ 485/Δ/2020 «Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού». Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/73483/85.
- ΦΕΚ 3545/Β/2021 «Τεχνικές προδιαγραφές Τοπικών Πολεοδομικών σχεδίων (ΤΠΣ)» Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/72343/1885.
- ΦΕΚ 510/Β/2022 «Τεχνικές προδιαγραφές μελετών Ειδικών Πολεοδομικών σχεδίων (ΕΠΣ)» Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/6015/136/2022.

Ξένη/Ξενογλώσσα

- Basta, C., Struckl, M. & Christou, M., eds. (2008) *Implementing Article 12 of the Seveso II Directive: overview of roadmaps for land-use planning in selected Member States*. Luxembourg: OPOCE
 Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2p84sumu> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Çetinyokus, S. (2018) “Consequences modeling of the Akçagaz Accident through Land Use Planning (LUP) approach”. *Iranian Journal of Chemistry and Chemical Engineering*, 37(4), 253-264.
- Christou, M. D. & Porter, S., eds. (1999) *Guidance on land use planning as required by Council Directive 96/82/EC*. Institute for Systems informatics and safety. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2p9c5spz> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Christou, M. D., Struckl, M. & Biermann, T. (2006) *Land use planning guidelines in the context of Article 12 of the Seveso II Directive 96/82/EC as amended by Directive 105/2003/EC*. Institute for the Protection and Security of the Citizen: Hazard Assessment Unit. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/49x22zym> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Christou, M., Gyenes, Z. & Struckl, M. (2011) “Risk assessment in support to land-use planning in Europe: Towards more consistent decisions?”. *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, 24(3), 219-226.
- EC (European Commission) (2022) *Major accident hazards. The Seveso Directive: a contribution to technological disaster risk reduction*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/r6e4kpva> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Gyenes, Z. S., Van Wijk, L., Christou, M., Tugnoli, A., Spadoni, G. & Cozzani, V. (2010) “Selecting accident scenarios for land use planning purposes”. In Ale, B., Papazoglou, I. & Zio E. (eds.), *Reliability, risk and safety*. London: Taylor & Francis Group, pp. 557-565.
- Hydrocarbons Service (2022) *Master Plan for the Vasilikos area*. Ministry of Energy, Commerce, Industry and Tourism. Republic of Cyprus. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2f4xdf8t> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023]
- Ioannides, K. (2018) “A brief review of the evolution of planning in Cyprus from the end of World War II to the present”. Στο Patsavos, N. & Pissourios, I. A. (eds), *The Cypriot City Paradigm: Urbanity Issues in Design and Planning*. Athens: Domes, pp. 48-73.
- Judgment of the Court (2011) “Reference for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Bundesverwaltungsgericht (Germany), made by decision of 3 December 2009, received at the Court on 2 February 2010, in the proceedings”. Case C-53/10. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/4m3a66xf> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023]
- Kakia, S., Pozoukidou, G. & Vagiona, D. G. (2023) “Providing an Integrated Vulnerability Assessment Indicator System (VAIS) to measure the spatial vulnerability of areas near Seveso establishments in Thessaloniki (Greece)”. *Sustainability*, 15(3), 2303.

- Kiranoudis, C. T., Kourniotis, S. P., Christolis, M., Markatos, N. C., Zografos, K. G., Giannouli, I. M., Androutsopoulos, K.N., Ziomas, I., Kosmidis, E., Simeonidis, P. & Poupkou, N. (2002) "An operational centre for managing major chemical industrial accidents". *Journal of Hazardous Materials*, 89(2-3), 141-161.
- Kourneta, P., Ziomas, I., Contini, S. & Drogaris, G. (1994) "Development of a model for simulating the variability of the physical properties of substances, stored in various storage tanks, in the presence of an external heat source". *Journal of Hazardous Materials*, 39(1), 1-18.
- Kourniotis, S. P., Kiranoudis, C. T. & Markatos, N. C. (2000). *Risk assessment of LPG storage in Greece*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/yr4zj27v> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Krausmann, E., Renni, E., Campedel, M. & Cozzani, V. (2011) "Industrial accidents triggered by earthquakes, floods and lightning: lessons learned from a database analysis". *Natural Hazards*, 59, 285-300.
- Laurent, A., Pey, A., Gurtel, P. & Fabiano, B. (2021) "A critical perspective on the implementation of the EU Council Seveso Directives in France, Germany, Italy and Spain". *Process Safety and Environmental Protection*, 148, 47-74.
- Leontidou, E. & Boustras, G. (2022) "Occupational health and safety in Cyprus: A historical overview". *Safety Science*, 145, 105474.
- Markiewicz, M. (2020α) "A researcher's view on the proposal of legal regulations regarding major accident hazard assessment in the Land-use planning process in Poland". *Geomatics and Environmental Engineering*, 14(3), 41-60.
- Markiewicz, M. T. (2020β) "Analysis of spatial planning documents and strategic environmental assessment reports with regard to hazards of major industrial accidents: a case study involving six Polish cities". *Environmental Science and Pollution Research*, 27(15), 18269-18286.
- Opinion of Advocate General Sharpston (2011) "Reference for a preliminary ruling: Bundesverwaltungsgericht - Germany. Environment - Directive 96/82/EC - Control of major-accident hazards involving dangerous substances - Prevention - Appropriate distances between areas of public use and establishments where large quantities of dangerous substances are present". Case C-53/10. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/y2pzhw9p> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Pak, S. & Kang, C. (2021) "Increased risk to people around major hazardous installations and the necessity of land use planning in South Korea". *Process Safety and Environmental Protection*, 149, 325-333.
- Papazoglou, I. A., Nivolianitou, Z. S. & Bonanos, G. S. (1998) "Land use planning policies stemming from the implementation of the Seveso-II Directive in the EU". *Journal of Hazardous Materials*, 61(1-3), 345-353.
- Papazoglou, I. A., Nivolianitou, Z., Aneziris, O., Christou, M. D. & Bonanos, G. (1999) "Risk-informed selection of a highway trajectory in the neighborhood of an oil-refinery". *Journal of Hazardous*

- Materials*, 67(2), 111-144.
- Pilone, E., Demichela, M. & Camuncoli, G. (2022) "Na-Tech risk: a new challenge for local planners". *Chemical Engineering Transactions*, 90, 223-228.
- Pissourios I. & Serghides Ch. (2023). *Country profiles: Cyprus*. Academy for Territorial Development in the Leibniz Association. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/2s37zxbw> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Poten and Partners & ALA Planning Partnership Consultancy (2013). *Master Plan of the Vasilikos area (update). Vol. 1*. Prepared for Noble Energy International on behalf of the Ministry of Energy, Commerce, Industry and Tourism. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/55vksae9> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].
- Qaeem, M., Rashid, Z. A., Babamale, H. F., Busari, Y. O. & Alizada, A. M. (2019) "Development and Evaluation of Land Use Planning Framework Based on Major Accident Hazard Facility". *Adeleke University Journal of Engineering and Technology*, 2(3), 49-60.
- Rivolin, U. J. (2017) "Global crisis and the systems of spatial governance and planning: a European comparison". *European Planning Studies*, 25(6), 994-1012.
- Sales, J., Wood, M., & Jelínek, R. (2007) *Risk mapping of industrial hazards in new member states*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Salvi, O., Caillard, B., Bolvin, Ch. Lheureux, E. & Benjelloun, F. (2022) "Benchmark of European practices for land-use planning around Seveso establishments". *Chemical Engineering Transactions*, 90, 277-282.
- Salzano, E., Basco, A., Busini, V., Cozzani, V., Marzo, E., Rota, R. & Spadoni G. (2013) "Public awareness promoting new or emerging risks: industrial accidents triggered by natural hazards". *Journal of Risk Research*, 16, 469-485.
- Sebos, I., Progiou, A., Symeonidis, P. & Ziomas, I. (2010) "Land-use planning in the vicinity of major accident hazard installations in Greece". *Journal of Hazardous Materials*, 179(1-3), 901-910.
- Struckl, M. (2019) "Land use planning in the context of industrial accidents. European situation and Austrian approach". Presentation at Federal Ministry Republic of Austria. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/vye8vncx> [τελευταία πρόσβαση 23/8/2022].
- Tahmid, M., Dey, S. & Syeda, S. R. (2020) "Mapping human vulnerability and risk due to chemical accidents". *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, 68, 104289.
- Török, Z., Petrescu-Mag, R. M., Mereuță, A., Maloș, C. V., Arghiuș, V. I. & Ozunu, A. (2020) "Analysis of territorial compatibility for Seveso-type sites using different risk assessment methods and GIS technique". *Land Use Policy*, 95.
- UN (United Nations) (2015) *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015.
- UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) (2017) *Guidance on Land-Use Planning, the Siting of Hazardous Activities and related Safety Aspects*. Προσβάσιμο από: <https://tinyurl.com/3jyk8tcy> [τελευταία πρόσβαση 26/1/2023].

UNISDR (United Nations International Strategy for Disaster Reduction) (2015) *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030*. Geneva: UNISDR.

Wassenhoven, L. (2022) *Compromise planning: a theoretical approach from a distant corner of Europe*. Berlin: Springer.

Γεμενετζή Γεωργία

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

email: [ggemenetzi@uth.gr](mailto:ggemenezzi@uth.gr)

Πισσούριος Ιωάννης

Τμήμα Αρχιτεκτονικής και Γεωπεριβαλλοντικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

email: i.pissourios@nup.ac.cy

Λαϊνάς Ιωάννης

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΣΕΒ

email: iwlainas@gmail.com

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δημήτρης Καλλιώρας

Ευάγγελος Ασπρογέρακας

Νικόλαος Γαβανάς

Ανέστης Γουργιώτης

Νικόλαος Τριανταφυλλόπουλος

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ελένη Ανδρικοπούλου – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πασχάλης Αρβανιτίδης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παναγιώτης Αρτελάρης – Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Σοφία Αυγερινού-Κολώνια – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Αθηνά Βιτοπούλου – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Γιώργος Βλόντζος – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Νικόλός Βογιαζίδης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Γεωργία Γεμενετζή – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ηλίας Γεωργαντάς – Πανεπιστήμιο Κρήτης

Αθηνά Γιαννακού – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σύρος Γκολφινόπουλος – Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Άσπα Γοσποδίνη – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Δημήτρης Γούσιος – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πάυλος-Μαρίνος Δελλαδέτσιμας – Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Αλέξης Δέφνερ – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Δέσποινα Διμέλλη – Πολυτεχνείο Κρήτης

Ασπασία Ευθυμιάδου – Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «Δήμητρα»

Μιχάλης Ζουμπουλάκης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ελισάβετ Θωίδου – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Γιώργος Κανδύλης – Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Νικόλαος-Γεώργιος Καραχάλης – Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κώστας Καρτάλης – Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γρηγόρης Καυκαλάς – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ειρήνη Κλαμπατσέα – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Χάρης Κοκκώσης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παναγιώτης Κοσμόπουλος – Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Βύρων Κοτζαμάνης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Χρήστος Κουσιδώνης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αλέξανδρος-Φαίδων Λαγόπουλος – Ακαδημία Αθηνών & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Κώστας Λαλένης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Λόης Λαμπριανίδης – Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
 Λίλα Λεοντίδου – Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
 Πάυλος Λουκάκης – Πάντειο Πανεπιστήμιο
 Θωμάς Μαλούτας – Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
 Δημήτρης Μέλισσας – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
 Αγγελική Μενεγάκη – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
 Θεόδωρος Μεταξάς – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κώστας Μπαγινέτας – Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδος
 Νίκος Μπάτης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Ηλίας Μπεριάτος – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κώστας Μωραΐτης – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
 Σπύρος Νιαβής – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Μαρί-Νοέλ Ντυκέν – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Δημήτρης Οικονόμου – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Απόστολος Παπαγιαννάκης – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
 Κωνσταντίνος Περάκης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Γιώργος Πετράκος – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Μάγδα Πιτσιάβα-Λατινοπούλου – Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
 Σεραφείμ Πολύζος – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Αντώνης Ροβολής – Πάντειο Πανεπιστήμιο
 Νίκος Σαμαράς – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Άρης Σαπουνάκης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Κώστας Σερράος – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
 Παντολέων (Παντελής) Σκάγιαννης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Σοφία Σκορδίλη – Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
 Νίκος Σουλιώτης – Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
 Δημήτρης Σταθάκης – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Αναστασία Τασοπούλου – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Πάρις Τσάρτας – Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
 Γιώργος Τσιλιμίγκας – Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Δημήτρης Τσιώτας – Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
 Δημήτρης Φουτάκης – Διεθνές Πανεπιστήμιο
 Γιώργος Φωτόπουλος – Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
 Μάριος Χαϊνταρλής – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Όλγα Χριστοπούλου – Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Μανώλης Χριστοφάκης – Πανεπιστήμιο Αιγαίου
 Γιάννης Ψυχάρης – Πάντειο Πανεπιστήμιο

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ
ISSUE

38

ΕΤΟΣ
YEAR

2023

- Γεμενετζή Γεωργία, Μέλισσας Δημήτρης** 6
Εισαγωγή
- Μέλισσας Δημήτρης** 11
Η διεμβόλιση του πυρήνα της κατοικίας από τη βραχυχρόνια μίσθωση
- Γεμενετζή Γεωργία, Πισσούριος Ιωάννης, Λαϊνάς Ιωάννης** 29
Ο χωρικός σχεδιασμός στο πλαίσιο της Οδηγίας Seveso III: μια συγκριτική αποτίμηση εμπειριών σε Ελλάδα και Κύπρο
- Λαϊνάς Ιωάννης, Γεμενετζή Γεωργία** 64
Σχεδιασμός των περιοχών δικτύου Natura 2000 και χρήσεις γης: κρίσιμα ζητήματα με αφορμή τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες
- Διαμαντοπούλου Ελίνα, Γκόλια Χρυσούλα, Λιονάτου Μαρία, Παρθενοπούλου Νικολέτα, Πολυράβα Σουλτάνα, Φαρδή Ελένη** 95
Η υλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τις χρήσεις γης κατά τον εκάστοτε πολεοδομικό σχεδιασμό
- Βεζυριανίδου Σουλτάνα** 119
Η ρύθμιση της υπαίθρου στην Ελλάδα: από το ΠΔ. της 23.10.1928 στον Ν.2508/97
- Καμινάρης Αναστάσιος** 146
Τα Επιχειρηματικά Πάρκα Εξυγίανσης ως εργαλείο για την οργάνωση των Άτυπων Βιομηχανικών Συγκεντρώσεων: η περίπτωση των Οινοφύτων και του Καλοχωρίου

ISSN: 1109-5008

e-ISSN: 2944-9847

<https://journals.lib.uth.gr/index.php/aeihoros/index>